

DIASPORA ORTODOXĂ¹

Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe s-a ocupat cu tema organizării canonice a Diasporei Ortodoxe. Astfel, a discutat documentele referitoare la *Diaspora Ortodoxă și Regulamentul de Funcționare a Adunărilor Episcopale* în Diaspora, înaintate de cea de-a IV-a Conferință Presinodală Panortodoxă (Chambesy, 2009) și de Sinaxa Întâistătătorilor de Biserici Ortodoxe Autocefale (-21 28 ianuarie 2016), aprobându-le cu mici amendamente, după cum urmează:

1. a) Se afirmă că este voința comună a tuturor Preasfintelor Biserici Ortodoxe ca problema Diasporei Ortodoxe să fie rezolvată cât mai curând posibil și ca ea să fie organizată în conformitate cu eclesiologia ortodoxă și cu practica și tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe.

b) De asemenea, se afirmă că în faza actuală nu este posibil, din motive istorice și pastorale, să se treacă imediat la ordinea strict canonică a Bisericii în această problemă, adică existența unui singur episcop în același loc. Din acest motiv, se decide păstrarea Adunărilor Episcopale, stabilite de cea de-a IV-a Conferință Presinodală Panortodoxă până la momentul potrivit, când toate condițiile vor fi împlinite, pentru a aplica rigoarea canonică (acrvia).

2. a) Adunările Episcopale ale regiunilor menționate mai jos sunt alcătuite din toți episcopii recunoscuți canonic din fiecare regiune, care vor continua să se supună jurisdicțiilor canonice cărora se supun în prezent.

b) Aceste Adunări vor fi alcătuite din toți episcopii din fiecare regiune aflați în comuniune canonică cu toate Preasfintele Biserici Ortodoxe și vor fi prezidate de cel dintâi dintre ierarhii Bisericii Constantinopolului iar, în absența acestora, în conformitate cu ordinea dipticelor. Aceste Adunări vor avea un Comitet Executiv alcătuit din cei dintâi ierarhi ai diferitelor jurisdicții existente în regiune.

c) Activitatea și responsabilitatea acestor Adunări Episcopale va fi grija pentru manifestarea unității Ortodoxiei, pentru dezvoltarea acțiunii comune a tuturor ortodocșilor din fiecare regiune, care să se adreseze nevoilor pastorale ale ortodocșilor care trăiesc în acea regiune, pentru reprezentarea comună a tuturor ortodocșilor în raport cu alte credințe religioase și cu societatea din regiune în ansamblul ei,

¹ Fragment din documentul adoptat în anul 2016 de Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe

pentru cultivarea cunoașterii teologice și a educației bisericești etc. Deciziile asupra acestor subiecte vor fi luate prin consensul Bisericilor reprezentate în acea Adunare.

3. Regiunile în care se vor crea Adunări Episcopale, într-o primă etapă, sunt stabilite după cum urmează:

i. Canada

ii. Statele Unite ale Americii

iii. America Latină

iv. Australia, Noua Zeelandă și Oceania

v. Marea Britanie și Irlanda

vi. Franța

vii. Belgia, Olanda și Luxemburg

viii. Austria

ix. Italia și Malta

x. Elveția și Liechtenstein

xi. Germania

xii. Țările Scandinave (cu excepția Finlandei)

xiii. Spania și Portugalia

4. Episcopii din Diaspora, care trăiesc în Diaspora și au în grijă pastorală parohii în mai multe regiuni, vor fi membri ai Adunărilor Episcopale și ai regiunilor acestora.

5. Adunările Episcopale nu le anulează episcopilor membri competențele lor administrative și caracterul canonic și nici nu le restricționează drepturile în Diaspora. Adunările Episcopale au ca scop formularea unei poziții comune a Bisericii Ortodoxe asupra diferitelor probleme. Episcopii membri nu sunt opriți în nici un caz să rămână în continuare răspunzători față de propriile lor Biserici și de a exprima opiniile propriilor lor Biserici în lumea din afară.

6. Președinții Adunărilor Episcopale convoacă și prezidează toate întrunirile comune ale Episcopilor din regiunea lor (liturgice, pastorale, administrative etc.). În ceea ce privește problemele de interes mai general ce necesită o abordare panortodoxă, cu aprobarea Adunării Episcopale, președintele Adunării le va transmite Patriarhului Ecumenic pentru acțiuni panortodoxe ulterioare.

7. Bisericile Ortodoxe sunt obligate să nu promoveze acțiuni care ar putea împiedica procesul prezentat mai sus pentru o rezolvare canonică a problemei Diasporei, cum ar fi conferirea arhieriei unor titluri deja existente, și să facă tot ce le stă în putință pentru a facilita activitatea Adunărilor Episcopale și restabilirea ordinii canonice normale în Diaspora.

MEDITAȚII ÎN VREMEA BISERICILOR GOALE (VII)

† DANIIL
Episcopul Daciei Felix

Creștinii în exil babilonian: „La râul Babilonului”, acolo vom ședea jos și vom plânge când ne vom aduce aminte de Sionul Ortodoxiei! În sălciile exilului babilonian, ne vom atârna noi, creștinii, harfele noastre, biblice, patristice, filocalice, liturgice și practice (cf. Psalmul 136, 1-2). Pentru că acolo și atunci, cei ce ne vor asupri, prizoni și persecuta pe noi, „în pământ străin”, ne vor cere să nu mai cântăm nicidecum „din cântările Sionului”; iar fiii lui Edom vor zice și vor striga, „în ziua dărâmării Ierusalimului”: Stricați și dărâmați Ortodoxia până la temelile ei! Dar noi vom pune și vom face din Ierusalimul ortodox, început fără de sfârșit al bucuriei, credinței și mărturisirii noastre, în Hristos, prin Duhul Sfânt (cf. Psalmul 136, 3-7).

Deoarece cred și constat că propovăduirea de cincizeci de ani, în timpul vieții și de treizeci de ani, de la trecerea la Domnul a profetului Iona de la Sâmbăta, Prislop și Drăgănescu, nu a dus încă la pocăința ninivitenilor români, și cu atât mai puțin la canonizarea Sfinției Sale (!), nu știu de ce simt și întrezăresc un duh și un nor de exil babilonian, pentru noi, creștinii de început de secol XXI. Nu știu de ce mi se pare că suntem în zilele profetului Ieremia, cu puțină vreme mai înainte de dărâmarea templului și cucerirea Ierusalimului, de către Nabuzaradan și Nabucodonosor cel nevăzut. Profeții Iezechiel și Daniel, dimpreună cu cei trei tineri, Anania, Misail și Azaria, vor lua din nou drumul exilului babilonian; însă râul Chebar, așteaptă redeschiderea cerurilor și redescoperirea carului heruvimilor (Iezechiel 1, 1-28), iar litera „tau” sau semnul crucii, pecetluiește din nou prin „Omul îmbrăcat în haină de in”, frunțile ucenicilor lui Hristos (cf. Iezechiel 9, 4). În valea Dura se pregătește și se înalță deja chipul de aur neopăgân al idolului, în fața căruia toate neamurile își vor pleca genunchii, mai puțin cei trei tineri iudei-creștini, care vor rămâne statornici în dreapta credință creștin-ortodoxă (Daniel 3, 1-33). Pereții palatului lumii lui Belșațar se tencuiesc astăzi și se zugrăvesc păgânește, pentru ca din nou mâna lui Dumnezeu să scrie sentința: „Mene, mene, techel, ufarsin.”, adică: „Numărat, numărat, cântărit și împărțit.” (Daniel 5, 24-28), datorită profanării vaselor sfinte de aur apostolic și de argint patristic, ce se vor lua din templul Ortodoxiei (cf. Daniel. 5, 2-3). Cei o sută douăzeci de satrapi ai lui Darius Medul își pregătesc în umbră dispozițiile de asuprire și prigonire a creștinilor. Precum cuptorul Babilonului, groapa cu lei se pregătește pentru toți cei care se vor ruga și se vor închina lui Dumnezeu, de trei ori pe zi, înaintea ferestrei sufletului lor, deschisă înspre Ierusalimul cel de Sus (Daniel 6, 11).

Dar în vremea exilului și robiei babiloniene sau neobabiloniene, pentru creștini se vor rescrie și se vor reinterpretă în cheie ecclesiologică Cartea profetului Iezechiel, Cartea profetului Daniel, dar și Istoria Susanei și Istoria omorării balaurului și a sfârșimării lui Bel. În vremea exilului babilonian al creștinilor, cheia de boltă a Liturghiei închinării în Duh și Adevăr (cf. Ioan 4, 21-24), va fi Revelația „Celui Vechi de zile” a Sfântului prooroc Daniel (Daniel 7, 9-10), ca și Revelația din Sinedriu a Sfântului Arhidiacon Ștefan (Faptele Apostolilor 7, 55-56). În vremea exilului babilonian al creștinilor, revelațiile și descoperirile dumnezeiești de pe malurile râurilor Chebar, Tigru, Eufrat și Ulai, vor avea o accentuată conotație eshatologică, și mai ales Învierea oaselor omenești din câmpul vedeniei Sfântului prooroc Iezechiel, din Paremia de la sfârșitul Prohodului Domnului.

Exilul babilonian al creștinilor va fi o situație de răscruce sau o conjunctură de împrejurări potrivnice Bisericii lui Hristos, și nu neapărat o strămutare dintr-un loc în altul, precum a fost exilul biblic, ci dintr-o stare sau o situație în alta. De aceea, inspirându-ne din prologul Evangheliei întâia din Noul Testament, putem spune că: dacă „de la David până la strămutarea în Babilon, sunt patrusprezece (neamuri); și de la strămutarea în Babilon, până la Hristos sunt patrusprezece (neamuri)” (Matei 1, 17); de la doua

strămutare în Babilon, cea a creștinilor, care va urma, până la A Doua Venire a lui Hristos, câte „neamuri” de asupriți și feluri sau forme de prigoniri vor mai fi?

Întoarcerea din exil sau din robia babiloniană a creștinilor, va coincide cu Întoarcerea lui Hristos!

*

Epitaf pe piatra funerară a lumii: Surprinzând un paragraf nescris din legea probabilităților, la un moment dat, am putea spune că, într-o zi de Vinere a Patimilor de la sfârșitul domniei scurte a lui Antihrist, suflarea Duhului Sfânt dădu la o parte praful saharian (și pulberea nucleară) de pe piatra funerară a lumii. Atunci se putură citi și descifra următoarele cuvinte ale unui epitaf, scris de cel din urmă creștin, rămas viu pe pământ, precum a scris oarecând Mântuitorul, cu degetul pe pământ în templu (cf. Ioan 8, 6-8):

„Aici odihnește neodihnită lume pământeană, creată de Dumnezeu, desfigurată de diavol prin păcat, răscumpărată de Hristos, aflată în neîntrerupt conflict cu ea însăși și cu Creatorul ei, decedată înainte de vreme, din neascultare și răzvrătire...

Dumnezeu să o învieze la A Doua Venire a lui Hristos!”

Îndată un înger al Domnului se pogorî din cer, cu o lumânare aprinsă și o așeză pe piatra de mormânt a lumii, așteptând „glasul Arhanghelului”, de Înviere și „trâmbița lui Dumnezeu”, de Parusie (cf. I Tesaloniceni 4, 16).

*

Pietricelele din traista de păstor a lui David, pentru vremuri antihristice (I Regi 17, 40 și 49):

„În vremea aceea Filistenii și-au strâns oștile pentru război și au tăbărit la Soco cel din Iuda și și-au așezat tabăra între Soco și Azeca, la Efes-Damim.

2. Iar Saul cu Israeliții s-au adunat și și-au așezat tabăra la Valea Stejarului și s-au pregătit de luptă cu Filistenii.

3. Filistenii stăteau pe munte de o parte și Israeliții stăteau pe munte de altă parte, iar la mijloc era valea.

4. Atunci a ieșit din tabăra Filistenilor un luptător cu numele Goliat, din Gat. Acesta era la statură de șase coți și o palmă.

5. Pe cap avea coif de aramă și era îmbrăcat cu platoșă în solzi; greutatea platoșei lui cântărea cinci mii de sicli de aramă;

6. În picioare avea cizme cu tureci de aramă și la umăr purta un scut de aramă.

7. Coadă sulitei lui era ca sulul de la războaiele de țesut, iar fierul sulitei era de șase sute sicli de fier, și înaintea lui mergea purtătorul lui de arme.

8. Și a început acesta să strige către cetele lui Israel și să le zică: «De ce ați ieșit voi să vă războiți? Nu sunt eu oare filistean, iar voi robii lui Saul? Alegeți dintre voi un om să se coboare la mine!

9. De se va putea acela lupta cu mine și mă va ucide, atunci noi să fim robii voștri; iar de-l voi birui eu și-l voi ucide, atunci voi să fiți robii noștri și să ne slujiți nouă».

10. Și a mai zis filisteanul: «Astăzi voi rușina tabăra lui Israel. Dați-ne un om și ne vom lupta în doi».

11. Și a auzit Saul și toți Israeliții cuvintele acestea ale filisteanului și s-au speriat și s-au temut foarte tare.

12. David era feciorul unui efraimit din Betleemul lui Iuda, anume lesei, care avea opt feciori. Acest om în zilele lui Saul ajunsese la bătrânețe și era cel mai bătrân între ceilalți oameni.

13. Cei trei feciori mai mari ai lui lesei plecaseră cu Saul la război. Numele acestor feciori mai mari ai lui, care se duseră la război, erau: cel mai mare Eliab, al doilea după el Aminadab și al treilea Șama.

14. David însă era cel mai mic. Când cei trei mai mari plecaseră cu Saul,

15. David se întorsese de la Saul, ca să pască oile tatălui său în Betleem.

16. Filisteanul acela însă ieșea dimineața și seara și s-a arătat patruzeci de zile.

17. Atunci a zis lesei către David, fiul său: «Ia pentru frații tăi o efă de grăunțe uscate și aceste zece pâini și du-le cât mai degrabă în tabără la frații tăi;

18. Iar acești zece cași du-i căpeteniei celei peste mia lor; cercetează de sănătatea lor și află ce nevoi au».

19. Atunci Saul și ei și toți Israeliții se aflau în Valea Stejarului și se pregăteau de luptă cu Filistenii.

20. S-a sculat deci David dis-de-diminează și, încredințând oile unui păstor, a luat sacul și a plecat, cum îi zisese lesei, și a ajuns în tabără când oștirea era așezată în linie de bătaie și se gătea cu strigăte de război.

21. Și și-au așezat Israeliții și Filistenii rândurile unii în fața altora.

22. Iar David, lăsându-și lucrurile unei străji din tabără, a alergat între rânduri și, ajungând, a întrebat pe frații săi de sănătate.

23. Și iată, pe când vorbea el cu ei, luptătorul cu numele de Goliat, filistean din Gat, a ieșit din rândurile Filistenilor și a spus aceste cuvinte, și David le-a auzit.

24. Toți Israeliții, văzând pe omul acela, fugeau de el, temându-se foarte tare;

25. Și ziceau Israeliții: «Vedeți pe omul acesta care a ieșit înainte? Iese ca să înfrunte pe Israel. De l-ar

ucide cineva, regele ar răsplăti pe acela cu mari bogății și ar da pe fiica sa după el, iar casa tatălui aceluia ar ajunge liberă în Israel».

26. David a zis către oamenii care stăteau cu el: «Ce se va face aceluia care va ucide pe acest filistean și va șterge ocară de pe Israel? Căci cine este acest filistean netăiat împrejur, de batjocorește așa oștirea Dumnezeului celui viu?»

27. Și i-a spus mulțimea aceleași cuvinte, zicând: «Iată ce se va face omului aceluia care-l va ucide».

28. Și auzind Eliab, fratele cel mai mare al lui David, ce vorbea acesta cu oamenii, s-a mâniat Eliab pe David și a zis: «Pentru ce ai venit aici și cu cine ai lăsat acele puține oi în pustiu? Eu cunosc mândria ta și inima ta cea rea. Ai venit să privești la luptă».

29. Iar David a zis: «Dar ce am făcut eu? Au nu sunt acestea numai niște vorbe?»

30. Și s-a întors de la el către altul și a spus aceleași vorbe, iar mulțimea i-a răspuns ca și mai înainte.

31. Auzindu-se cuvintele pe care le grăise David, s-au spus lui Saul și acesta l-a chemat.

32. Atunci David a zis către Saul: «Să nu se împruțineze nimeni cu duhul din pricina lui; robul tău se va duce și se va bate cu acest filistean!»

33. A zis Saul către David: «Tu nu vei putea să mergi împotriva acestui filistean, ca să te bați cu el, căci ești încă un copil andru, iar acesta este ostaș din tinerețile lui».

34. David însă a zis către Saul: «Robul tău a păscut oile tatălui său și când se întâmplă să vină leul sau ursul să ia vreo oaie din turmă,

35. Atunci eu alergam după el și i-o luam din gura lui; iar dacă el se arunca asupra mea, eu îl apucam de coamă și-l loveam până-l ucidem.

36. Și urși și lei a ucis robul tău; și cu acest filistean netăiat împrejur se va întâmpla același lucru ca și cu aceia, pentru că hulește așa oștirea Dumnezeului celui viu. Să mă duc dar și să-l lovesc, ca să spăl rușinea lui Israel? Căci cine e oare acest filistean?»

37. Apoi a mai zis David: «Domnul, Cel ce m-a scăpat de la lei și urși, mă va scăpa și din mina acestui filistean!» Atunci Saul a zis lui David: «Du-te și Domnul să fie cu tine».

38. Și a îmbrăcat Saul pe David cu hainele sale, a pus pe capul lui coif de aramă și l-a îmbrăcat cu zale.

39. Și s-a încins David cu sabia lui peste haine și a început să umble, căci nu era deprins cu astfel de armură; apoi a zis David către Saul: «Nu pot să umblu cu acestea, că nu sunt deprins». Și s-a dezbrăcat David de toate acestea,

40. Și și-a luat toiagul în mână, a ales cinci pietricele lucii din pârau și le-a pus în traista sa de păstor; și cu traista și cu praștia în mână a ieșit înaintea filisteanului.

41. Atunci a ieșit și filisteanul, înaintând și apropiindu-se de David; iar purtătorul lui de arme mergea înainte.

42. Deci căutând filisteanul și văzând pe David, a privit cu dispreț la el, căci acesta era tânăr, bălan și frumos la față.

43. A zis filisteanul către David: «Ce vii asupra mea cu toiag și cu pietre? Au doară eu sunt câine?» Iar David a răspuns: «Nu, ci mai rău decât un câine». Și a blestemat filisteanul pe David în numele dumnezeilor săi.

44. Apoi a zis filisteanul către David: «Apropie-te de mine și voi da trupul tău păsărilor cerului și fiarelor câmpului!»

45. Iar David a răspuns filisteanului: «Tu vii asupra mea cu sabie și cu lance și cu scut; eu însă vin asupra ta în numele Domnului Savaot, Dumnezeuul oștirilor lui Israel pe Care tu L-ai hulit.

46. Acum însă te va da Domnul în mâna mea și eu te voi ucide și-ți voi tăia capul, iar trupul tău și trupurile oștirii filistene le voi da păsărilor cerului și fiarelor câmpului, și va afla tot pământul că în Israel este Dumnezeu;

47. Și toată adunarea aceasta va cunoaște că nu cu sabia și cu sulita izbăvește Domnul, căci acest război este al Domnului și El vă va da în mâinile noastre».

48. Iar după ce s-a ridicat filisteanul și a început a veni și a se apropia în întâmpinarea lui David, David a alergat cu grăbire spre rândurile oștirii în întâmpinarea filisteanului.

49. Și își vârî David mâna în traistă, luă de acolo o pietricică, o repezi cu praștia și lovi pe filistean în frunte, așa încât piatra se înfipse în fruntea lui și el căzu cu fața la pământ.

50. Așa a biruit David pe filistean, cu praștia și cu piatra, lovind pe filistean și ucigându-l; sabie nu se afla în mâna lui David.

51. Atunci David a alergat și, călcând pe filistean, luă sabia lui și, scoțând-o din teacă, îl lovi cu ea și-i tăie capul; Filistenii, văzând că uriașul lor a murit, au fugit.

52. Deci s-au sculat bărbații lui Israel și ai lui Iuda și cu strigăte au gonit pe Filistenii până la gura văii și până la porțile Ecronului. Și au căzut uciși Filistenii pe calea Șaaraim, până la Gat și Ecron.

53. După aceea s-au întors fiii lui Israel din urmărirea Filistenilor și au prădat tabăra lor.

54. Iar David a luat capul filisteanului și l-a dus la Ierusalim, și armele lui le-a pus în cortul său.

55. Când a văzut Saul pe David ieșind împotriva filisteanului, a zis către Abner, căpetenia oștirilor: «Abner, al cui este tânărul acesta?» Iar Abner, a răspuns: «Rege, viu fie sufletul tău, nu știu!»

56. «Întreabă dar, a zis regele, al cui fiu este tânărul acesta?»

57. Iar când se întorcea David, după uciderea filisteanului, Abner l-a luat și l-a dus la Saul și capul filisteanului era în mâna lui.

58. Atunci Saul l-a întrebat: «Tinere, al cui fiu ești tu?» Și David a răspuns: «Fiul robului tău Iesei din Betleem.» (I Regi 17, 1-58).

Cu toții am auzit despre lupta lui David cu Goliat; mulți am citit istorisirea acestei lupte, conform relatării din Sfânta și dumnezeiasca Scriptură, dar puțini vom fi înțeleși sensul profetic și eshatologic al cuvântului lui Dumnezeu din I Regi cap. 17, pe lângă cel istoric-literar. Lupta dintre David și Goliat, zugrăvită în celebre opere de artă, care a avut loc în „Valea Stejarului” – adică a stejarului Teofaniei de la Mamvri –, este lupta dintre bine și rău, dintre Dumnezeu și diavol, dintre libertate și asuprire sau împilare, dintre lumină și întuneric, dintre adevăr și minciună, dintre credință și necredință, dintre Creștinism și păgânism, dintre Ortodoxie și eroare, dintre smerenie și mândrie; și nu în ultimul rând dintre Biserică și Antihrist. Lupta are loc, precum cu diavolul ispititor în Carantania, după patruzeci de zile de amenințări, huliri și batjocoră, „dimineața și seara” (versetul 16). Luptele anterioare ale lui David „cu leul sau cu ursul”, care veneau să ia vreo oaie din turmă (v. 34-35), n-au fost decât pregătiri pentru lupta și confruntarea decisivă cu Goliat, cel care batjocorea și hulea „oștirea Dumnezeului Celui viu” a lui Israel (v. 26 și 36).

Toiagul de păstor din mâna lui David este încrederea desăvârșită în Dumnezeu, căci David „a răspuns filisteanului: Tu vii asupra mea cu sabie și cu lance și cu scut; eu însă vin asupra ta în numele Domnului Savaot, Dumnezeul oștirilor lui Israel, pe Care tu L-ai hulit (...) și toată adunarea aceasta va cunoaște că nu cu sabia și cu sulița izbăvește Domnul, căci acest război este al Domnului și El vă va da în mâinile noastre” (I Regi 17, 45 și 47). David „a ales cinci pietricele lucii din pârau și le-a pus în traista sa de păstor; și cu traista și cu praștia în mână a ieșit înaintea filisteanului” (I Regi 17, 40), pe care-l socotea „mai rău decât un câine” (v. 43). David, tânărul bălan și frumos la față (cf. v. 42), n-a luat cele cinci pietricele la întâmplare din pârau, ci le-a ales cu grijă și cu atenție. Tot așa, cuvintele unei predici sau meditații, ale unei conferințe sau convorbiri duhovnicești, nu se iau la întâmplare, ci se aleg cu grijă și cu atenție, din albia Sfințelor Scripturi, ca să fie spre folos duhovnicesc.

Cele cinci pietricele din „traista Scripturii” lui David sunt: Patriarhii, Legea lui Moise, Profeții mari și mici, Apostolii și Evangheliștii. Cele cinci pietricele din traista de păstor a lui David, coincid cu cele cinci pridvoare de la scaldătoarea Vitezda din Ierusalim (Ioan 5, 2), dar și cu cele cinci răni ale Mântuitorului Iisus Hristos de pe Cruce, la mâini, la picioare și în coasta Sa, căci prin Răstignirea pe Cruce, Hristos Domnul a biruit cu desăvârșire pe diavolul – „marele Goliat”. Praștia lui David este credința deplină, totală și desăvârșită în Dumnezeul lui Avraam, Isaac și Iacob.

„Iar după ce s-a ridicat filisteanul și a început a veni și a se apropia în întâmpinarea lui David, David a alergat cu grăbire, spre rândurile oștirii în întâmpinarea filisteanului. Și își vârî David mâna în traistă, luă de acolo o pietricică, o repezi cu praștia și lovi pe filistean în frunte, așa încât piatra se înfipse în fruntea lui, și el căzu cu fața la pământ” (I Regi 17, 48-49).

Piatra mică și lucie din traista, din mâna și din praștia lui David, aruncată și înfiptă în fruntea filisteanului Goliat, nu este alta decât piatra desprinsă din munte, „nu de mână”, din visul lui Nabucodonosor, tâlcuit de către Sfântul prooroc Daniel, (Daniel 2, 34, și 44-45), adică „Piatra-Hristos” (I Corinteni 10, 4) sau „Piatra cea din capul unghiului” (Matei 21, 42).

Biruința lui David asupra lui Goliat și tăierea capului acestuia, nu are asemănare în Sfânta Scriptură decât cu biruința lui Iosua împotriva amaleciților după ieșirea din Egipt și trecerea Mării Roșii, datorită rugăciunii răstignite a lui Moise de pe munte, cu mâinile ridicate spre cer: „Atunci au venit Amaleciții să se bată cu Israeliții la Rafidim. Iar Moise a zis către Iosua: «Alege-ți bărbați voinici și du-te de te luptă cu Amaleciții! Iar eu mă voi sui mâine în vârful muntelui și toiagul lui Dumnezeu va fi în mâna mea». A făcut deci Iosua cum îi zisese Moise și s-a dus să bată pe Amaleciți; iar Moise cu Aaron și Or s-au suit în vârful muntelui. Când își ridica Moise mâinile, biruia Israel; iar când își lăsa el mâinile, biruiau Amaleciții. Dar obosind mâinile lui Moise, au luat o piatră și au pus-o lângă el și a șezut Moise pe piatră; iar Aaron și Or îi sprijineau mâinile, unul de o parte și altul de altă parte. Și au stat mâinile lui ridicate până la asfințitul soarelui. Și a zdrobit Iosua pe Amalec și tot poporul lui cu ascuțișul sabiei.” (Exod 17, 8-13). Pe de altă parte, biruința lui David asupra lui Goliat anticipează biruința Iuditei asupra generalului Olofern (Cartea Iuditei 13, 1-19); preînchipuind totodată și biruința Bisericii asupra lui Antihrist în vremea Răstignirii Creștinismului.

Prin urmare, să nu uităm că în traista de păstor a lui David ne-au mai rămas patru pietricele, din cele cinci, luate din albia pâraului biblic, și anume: Credința Ortodoxă, Semnul Sfintei Cruci, pomenirea Numelui lui Iisus prin rugăciunea isihastă și smerenie; ca arme duhovnicești, atât în războiul nevăzut al minții, cât și sau mai ales, în vremuri antihristice!

Adăugăm aici și cuvântul Preacuviosului Părintelui nostru Arsenie Boca, înscris în pictura bisericii de la Drăgănescu, din absida dreaptă: „Fiecare avem în noi, câte un Lie, câte un Goliat, câte o scorpie de biruit: pe ucigașii virtuților.” – și printre noi, în lume, duhul portrivnic al lui Antihrist, pe care îl va izbi în frunte „Piatra-Hristos”, atunci când va vrea să scrie pe fruntea și pe mâna dreaptă a oamenilor „semnul fiarei” și a „urâciunii pustiirii, stând în locul preasfânt” (cf. Matei 24, 15): „Și ea (fiara) îi silește pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte. Încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel ce are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei. Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șazeci și șase.” (Apocalipsa 13, 16-18).

POSTUL ÎNVIERII DOMNULUI. CUM POSTEAU ÎNAINȚAȘII?

Preot dr. IONEL POPESCU
Vicar eparhial

Postul Mare, Postul Paștilor sau Postul Învierii Domnului, perioadă de desăvârșire morală, de sfințire și de binecuvântare a vieții noastre, începe, anul acesta, la data de 15 martie și se încheie în noaptea Sfintei Învieri.

Literatura teologică privitoare la post este impresionantă. Tratate, studii, teze de doctorat, articole, predici și omilii alcătuite de Sfinții Părinți și de cunoscuți teologi oferă celor interesați bogate informații, sfaturi, îndrumări despre originea, vechimea, semnificația, înțelesurile, importanța, rolul și felurile postului, zilele de post, modul în care postim, așa încât nici nu ar mai fi necesar a mai aborda această tematică.

Cu toate acestea, experiența dobândită în pastorația practică zeci de ani ne determină să punctăm câteva elemente despre postul pe care îl începem, necesare credincioșilor mai puțin documentați asupra acestei problematice, dar care au dorința de a-și purifica sufletul și de a se apropia de Dumnezeu.

Astfel, înainte de toate trebuie precizat că postul, prin care înțelegem nu doar abținerea de la mâncare, băutură și plăceri, ci mai ales de la gândurile rele, de la pofte, patimi și fapte păcătoase este foarte bine reglementat în Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament.

Sfântul Vasile cel Mare scria, de pildă, că cea mai veche poruncă dată de Dumnezeu este cu privire la post.

Postitori renumiți înainte de venirea Domnului Hristos au fost Moise și Ilie, Iona și David, Daniel și, de bună seamă, sfântul Ioan Botezătorul.

Impresionante sunt mărturisirile regelui psalmist David și ale profetului Iona despre dimensiunea spirituală a postului și despre modul minunat în care posteau cei din vechime. David scrie: „Iar eu, când mă supărau ei, m-am îmbrăcat cu sac și am smerit cu post sufletul meu și rugăciunea în sânul meu se va întoarce” (Psalmul 34, 12).

Profetul Iona, salvatorul ninivitenilor, menționează că, locuitorii cetății Ninive, în frunte cu regele, ba chiar și animalele, au postit renunțând la consumul de alimente și apă, dar nu s-au rezumat doar la aspectul extern, material al postului, ci l-au desăvârșit cu cel intern, sufletește: „Iar oamenii s-au îmbrăcat în sac [...] și au strigat cu tot dinadinsul către Dumnezeu, și s-au întors fiecare din calea lui cea rea și de la nedreptatea ce se afla în mâinile lor ...” (Iona 3, 8-10).

Cei doi autori biblici subliniază, așadar, că postul este deplin sau complet atunci când renunțarea la consumul alimentelor de origine animală se combină cu rugăciunea, părerea de rău, iertarea, milostenia și cu întoarcerea la Dumnezeu.

Postul nu a fost practicat doar de profeții și dreptii Vechiului Testament, ci și de către Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos. De la El ne-a rămas o admirabilă și inegalabilă lecție de nevoință și de jertfă prin post. Mântuitorul nu avea nevoie de post, pentru că era fără de păcat, dar a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, ca să ne învețe pe noi să postim. Tot așa, El s-a botezat, deși nu avea nevoie de botez și s-a răstignit în locul nostru. El a postit, ca om, să ne învețe că, prin înfrânarea poftelor trupului, prin pocăință și prin rugăciune putem învinge ispitele, încercările și puterea celui rău. De aceea, Hristos Domnul recomandă postul și stabilește câteva reguli pentru credincioșii care doresc să practice acest mijloc de mântuire, ca să-și purifice sufletul, să-și întărească trupul, să dobândească Harul lui Dumnezeu.

Sfinții Apostoli au urmat întocmai pilda Învățătorului lor și au postit. Unul dintre ei, sfântul Pavel s-a retras, după convertire, în pustiu în Arabia și acolo a rămas trei ani, în post, rugăciune și aspre nevoințe, cerând iertare lui Dumnezeu pentru necazurile și suferințele provocate creștinilor din Ierusalim.

Sfinții Părinți, nevoitori în pustiurile Egiptului, ale Siriei și ale Palestinei de altădată, în sihăstriile Dobrogei și ale Carpaților, au postit, la rândul lor și au dobândit desăvârșirea.

Dar nu numai profeții, dreptii, Mântuitorul, apostolii și Sfinții Părinți au postit, ci și credincioșii care au considerat postul ca o jertfă, izvorât din adânc de iubire față de Dumnezeu.

Interesante mărturii asupra modului în care strămoșii noștri respectau rânduiala postului sunt consemnate în articolul *Postul odinioară*, semnat de Olivia Senciuc și publicat în prestigioasa revistă „Magazin istoric”¹.

Autoarea citată scrie că a „pus întrebări vechilor pravile bisericești, predicilor unor înalți ierarhi, însemnărilor lăsate de cronicari ori de călătorii străini, poruncilor domnești [...]” și a descoperit că, „în Moldova și în Țara Românească, de la domn și până la oamenii de rând, mai toți păzeau posturile cu asprime [...]”. Dregătorul era pus să vegheze „în tot postul ca să nu fie la crâșme adunături cu beție” și chiar îi pedepseau cu bătaia pe cei care țineau deschise cârciumile².

Străinii care veneau în cele două principate erau uimiți de strictețea de care dădeau dovadă credincioșii, „pentru care încălcarea postului postului nu ar fi fost justificată nici de o boală grea”³.

Respectul față de rânduiala postului reiese și din scrisoarea adresată de Radu și Constantin Cantacuzino, fiii lui Ștefan-vodă Cantacuzino, adresată patriarhului Ierusalimului Hrisant Notara, la 13 februarie 1728, din Viena, unde pribegiseră. Întrucât erau pribegi și unul din frați suferea de „oarecare slăbiciune trupească”, ei l-au rugat pe patriarh să le trimită „binecuvântare și voie în scris ca să putem mânca de fruct” (de dulce n.n.)⁴.

Foarte importante sunt regulile *Pravilei de la Govora* (1640), „care îi îndemna pe duhovnici să fie cu grijă cum vor da învățătură și post celor pe care îi păstoreau, să țină seama că săracii lucrau fără răgaz, că unii dintre credincioși erau slugi și robi, alții bătrâni și slabi [...]”. Preoții erau sfătuiți să se poarte cu blândețe și să acorde dispense atunci când situația o cerea. „Cine moare de foame în Postul Mare să mănânce carne”, preciza pravila citată⁵. Vrednicii noștri duhovnici erau înțelepți, echilibrați, atenți la neputințele și lipsurile semenilor, iar sfaturile lor sunt și azi foarte actuale.

Luni, 15 martie, este prima zi de post. Pornim împreună în această călătorie spirituală? Dacă nu ne putem abține de la alimentele de origine animală, să postim numai două zile în acest post – spunea cineva –, dar să postim post sufletesc în toate cele șase săptămâni și în Săptămâna Pătimirilor.

Așa ne învață și Sfântul Ioan Gură de Aur să postim: „În zadar nu mănânci carne dacă prin ceartă și ură mănânci pe fratele tău, nu bei vin dar ți-ai înmulțit ocară, postești săptămâni sau luni dar zilnic te afli în judecată prin tribunale pentru pământ, case sau bani, nu mănânci carne dar limba ta aruncă flăcări de ocară pe sufletele oamenilor și povară aduce sufletului tău”.

Să pășim, așadar, cu bucurie pe calea postului și să ne primenim sufletul prin baia lacrimilor, a mărturisirii păcatelor și a împărtășirii cu Sfintele Taine, pentru ca, în noaptea sfântă a Învierii Domnului, să fim vrednici de chemarea: „Veniți să luați Lumină!”

¹ „Magazin istoric”, anul XLIX – serie nouă – nr. 3 (576), martie 2015, p. 56-59.

² *Ibidem*, p. 56.

³ *Ibidem*, p. 57.

⁴ *Ibidem*

⁵ *Ibidem*, p. 58.

COVID 19 – JUDECATA LUI DUMNEZEU?¹

Preot NICOLAS STEBBING CR
Comunitatea Învierii, Mirfield, Anglia

Când ne lovește un dezastru, cine este de vină? Mai demult, oamenii credeau că este o pedeapsă de la Dumnezeu. În Vechiul Testament aceasta este o temă comună a profeților: indiferent că e vorba de foamete, inundații sau invazie străină, Dumnezeu pedepsește oamenii pentru păcatele lor, și dacă aceștia vor să scape de pedeapsă, trebuie să se întoarcă de la dumnezeii mincinoși, să-l slujească Domnului și să înceteze asuprirea celor săraci. Azi privim această întrebare diferit. Nu prea ne vine a crede că Dumnezeu trimite dezastre, deoarece calamități precum pandemia par să pedepsească pe cei nevinovați laolaltă cu cei vinovați. Bineînțeles, Dumnezeu îngăduie ca dezastrele să aibă loc. Unele dintre acestea sunt complet naturale, dar altele au cauze omenești, de obicei păcătoase. Dumnezeu permite ca distructivitatea ce decurge din păcat să se răzbune.

Se pune, așadar, această întrebare: Ce lecție ne-a dat Covid-19? Ce avem de învățat? Covid-19 este un eveniment natural, ca inundațiile și cicloanele și pricinuieste mult rău omenirii. Nu vine de la Dumnezeu, dar este parte din taina creștină a bunului Dumnezeu care folosește mari nenorociri pentru a obține un rezultat bun. Așa a făcut cu Crucea; o face și cu Covid-19? Trebuie să examinăm acest aspect cu mare grijă.

Discernământul ignațian ne învață că primul lucru de care avem nevoie pentru a înțelege căile lui Dumnezeu este informația potrivită, ceea ce nu e tocmai ușor și nici plăcut. Este mult mai simplu să sărim direct la concluzii. Am văzut mulți lideri politici făcând asta, de regulă pentru a evita vina pentru dezastru. Probabil toți am făcut-o, în sinea noastră. Însă, așa cum părintele Gerry Hughes SJ obișnuia să ne spună la centrul de la Sf. Bueno, „Dumnezeu este în fapte. Dacă vrei să știi ce face Dumnezeu, examinează faptele.” Care sunt faptele?

Din punct de vedere creștin, noi trebuie să știm unde (nu dacă!) păcatul este implicat. Și aceasta nu fiindcă noi credem că Dumnezeu pedepsește oamenii pentru păcat, păcatul își aduce propria osândă. Oamenii care folosesc droguri adeseori mor, fiindcă drogurile ucid. Cei care se comportă iresponsabil din punct de vedere sexual adeseori se molipsesc de boli oribile sau își distrug căsniciile. Nu este Dumnezeu cel care îi pedepsește, este pur și simplu cauză și efect. Pare limpede că principalii factori care au alimentat pandemia de Covid-19 au fost maltratarea animalelor și transportul aerian. Maltratarea animalelor în China a permis trecerea virusului la oameni, iar nenumăratele zboruri aeriene au făcut posibilă răspândirea rapidă a virusului în întreaga lume. Desigur, nu doar chinezii sunt de vină, noi toți participăm la maltratarea animalelor; toți vrem carne și produse animaliere ieftine. Chiar dacă devenim vegetarieni, suntem parte dintr-o societate care promovează consumerismul mai presus de orice. Zborurile aeriene presupun vacanțe ieftine și o industrie turistică care este, adeseori, foarte distructivă.

De asemenea, ar trebui să punem și alte întrebări. De ce, atunci când virusul a lovit această țară [Anglia], nu existau suficiente echipamente de protecție individuale (măști, costume de protecție) pentru lucrătorii din domeniul sănătății, ca să nu mai vorbim de oamenii bolnavi? Păcatul intră din nou în scenă. Nepăsarea, indolența sau incompetența sunt păcate. Tot de păcat vorbim și atunci când un guvern este hotărât să își reducă bugetul și să ofere scutiri de taxe celor bogați, neglijându-i pe cei vulnerabili. Să se fi întâmplat acesta fiindcă toată atenția a fost concentrată asupra unui singur lucru („Să înfăptuim Brexit-ul!”) iar alte chestiuni importante au fost trecute cu vederea? Sunt multe păcate aici. Sigur, nu ne putem învinovăți pe noi pentru toate, dar nici nu putem arăta cu degetul spre alții. Noi alegem guvernul și participăm la procesul politic. Cât suntem de atenți pe cine votăm? Încercăm să alegem guverne cărora le pasă de valorile creștine? Între alegeri, încercăm să ajutăm legislatorii în gândirea lor? Nu putem acuza doar politicienii,

¹ Traducerea articolului Covid-19 – *Judgement from God?* de Nicolas Stebbing CR, apărut în **CR Review**, no. 472, Epiphany, January 2021, publicație trimestrială a **Community of the Resurrection**, comunitate monastică din cadrul Bisericii Anglicane. Traducere și adaptare de preot Mircea Szilagyi, consilier eparhial.

mai ales dacă am contribuit la alegerea lor, iar faptul că nu i-am votat (eu nu am făcut-o), nu ne face mmai puțin responsabili.

Am avut și experiența stării de urgență, a lockdown-ului. Pentru unii dintre noi a fost grozav, dar pentru alții a fost o catastrofă. Ce învățăm noi, creștinii, din aceasta?

Cei care s-au bucurat de starea de urgență au fost, în general, cei cu mult spațiu, bani în contul bancar și cu o muncă

pe care au putut să o presteze de la distanță. Aceasta include și mănăstirile! Dar îi include și pe cei care o duc bine. Copiii au fost un factor suplimentar – pentru unii a fost o îmbogățire a vieții de familie, ca părinții și copiii să fie acasă împreună. Dar, ca să te bucuri de acestea, ai nevoie de spațiu și de tehnologie pentru a avea acces la învățământul on-line. Din nou, cei bine situați economic s-au descurcat mai bine. Impactul stării de urgență asupra celor săraci a fost adesea dezastruos. Cei norocoși și-au păstrat locurile de muncă sau au beneficiat de concedii plătite. Pentru cei ghinioniști, care depind de venituri nesigure, a fost un dezastru. Copiii, probabil, au lat-o razna sau și-au irosit impulsul pe programe TV dăunătoare.

Pandemia a avut impact și asupra mediului, starea de urgență a îmbunătățit imediat calitatea aerului din orașe; au reapărut păsările, liniștea a înlocuit zgomotul. Toate măsurile pentru care militau de multă vreme activiștii de mediu s-au generalizat dintr-o dată, peste tot, și rezultatele favorabile au fost observate imediat, ceea ce a dovedit că aceste măsuri se pot aplica. Din păcate, măsurile amintite au devastat economia. Uimitoarea pledoarie pentru mediu a Papei Francisc, *Laudato Si*, a afirmat limpede: consumerismul și creșterea economică sunt doi factori cheie care pricinuesc distrugerea planetei noastre. Din păcate, îndată ce starea de urgență a încetat, peste tot s-a pus accentul pe revenirea la normal, fără a analiza dacă am putea crea o nouă normalitate care este prietenoasă cu mediul și nu distructivă.

Societății noastre îi place să creadă că orice întrebare are răspunsuri simple. În mod cert, guvernului nostru [al Marii Britanii] îi place să spună că are toate aceste răspunsuri simple („Să înfăptuim Brexit-ul și toate se vor rezolva!”). Nu este adevărat. În acest articol am ridicat multe întrebări și mai sunt încă multe de ridicat. Trebuie să începem acum. Covid-19 a arătat cât este de fragilă societatea noastră și cât de vulnerabilă este lumea întreagă la un singur mic virus. Covid-19 ne-a arătat că sunt multe fapte pe care putem începe să le punem în practică pentru a face această lume un loc mai bun și pentru a preveni o altă pandemie. Când putem începe?

Catedrala Sf. Paul din Londra are câteva discuții foarte interesante pe acest subiect, și pot fi accesate aici:

<https://www.stpauls.co.uk/learning-faith/adult-learning/hard-questions-for-hard-times/is-covid-19-a-wake-up-call-to-us>

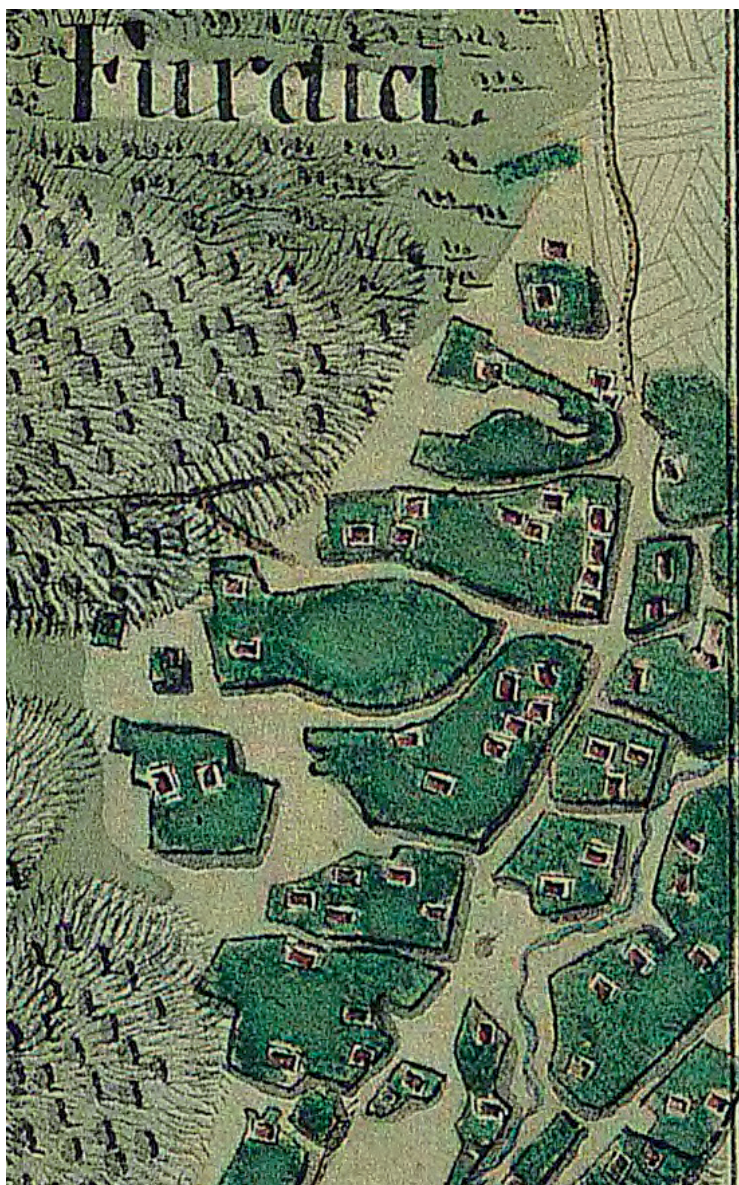

FÂRDEA– BISERICĂ, ȘCOALĂ ȘI COMUNITATE. REPERE ISTORICE

Prof. dr. DUMITRU TOMONI

Prof. IOAN CIPU

Este situată în extremitatea estică a județului Timis, în zona de contact a Dealurilor Lugojului cu Munții Poiana Ruscăi, pe cursul superior al râului Bega, la 18 km de orașul Făget¹.

Localitatea Fârdea este atestată documentar în anul 1361 într-o diplomă maghiară cu numele de Turd. De-a lungul timpului, localitatea Fârdea a avut mai multe denumiri: Twerd la 1427, Thwrd la 1464, Therd în perioada 1514-1516 sau Agtherd, Ferde la 1596, Furgia sau predium Furgie în anul 1617. În perioada 1723-1725 Pesty Fryges o consemnează cu toponimul Furdia (Krassó)², în anii 1828 și 1951 Nagy I. și E. Fényes o numesc Furdia, iar în anul 1913 figurează cu numele de Ferde³.

În secolul al XV-lea (1427) exista în zonă un district românesc cu 7 sate, denumit „Districtus volachalis Thwrd”. În 1453 Ladislau al V-lea a mandatat capitlul din Arad să introducă pe Ioan Huniade și pe cei doi fii ai săi proprietari ai districtelor românești Sugya, Suppan și Thwerd, lucru realizat fără probleme peste un an. Peste un deceniu, regele Matei Corvin a donat lui Petru Desy de Temeșel și lui Nicolae Balothai, comuna Thwerd, împreună cu localitățile aparținătoare. După moartea lui Matei Corvin, Fârdea trece în proprietatea margrafului George de Brandenburg⁴. La sfârșitul secolului al XVI-lea, districtul Fârdea aparținea comitatului Hunedoara. La 1595

Sigismund Bathory a donat lui Ștefan Josica districtul Fârdea, iar la 1617 Gabriel Bethlen l-a zălogit lui Ștefan Török. Fârdea nu este menționată de conscripția lui Marsigli (1690-1700) și nici de cea din 1717.

Localitatea a avut – în Evul Mediu și chiar în prima parte a Epocii Moderne – un important rol economic/

¹ Dan Ghinea, *Enciclopedia geografică a României*, Editura Enciclopedică, București, 2000, p. 422

² Pesty Frigyes, *Krassó vármegye története*, II-1, Budapesta, 1884, p. 170

³ Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. 2, București, Editura Academiei, 1968, p. 243; Ioan Hațegan, *Dicționar istoric al așezărilor din Banat: sec. XI-XX. Atestări documentare și cartografice*, Timișoara, Editura Artpress și Banatul, 2013, p. 149

⁴ Pesty Frigyes, *Krassó ...*, p. 170

administrativ, militar și cultural, fiind singura parohie din protopopiatul Făget care a avut doi preoți simultan, deși niciodată numărul enoriașilor n-a depășit 1000 de suflete. Tocmai de aceea localitatea a prezentat interes pentru etimologi încercând să deslușească semnificația și originea toponimului. Concluzia aproape unanimă a fost că denumirea este de origine slavă unde tverd/turd înseamnă „tare, rezistent”, deci „loc întărit”⁵, deși nu s-au găsit urme ale vreunei cetăți ca la Gladna Română, Margina, Mănăștiur, Zolt etc. Posibil ca la bază să fi stat configurația terenului, pe ale cărui văi se aflau cele trei cătune ai căror locuitori au format actuala localitate, sistematizată -la ordinul proprietarului Ambrozie- sub forma unui dreptunghi cu trei străzi în lungimea dreptunghiului și cu trei intersecții⁶. De la forma Tverd, pronunțat ulterior, Târd, s-a ajuns la forma românească Fârdea. Și, pentru că nici maghiarii și nici austriecii n-au nici sunetul, nici grafenul â, în documentele oficiale de stat, localitatea a devenit Furdea, formă preluată și de ierarhia ortodoxă. Același preot amintește și numele celor trei cătune ai căror locuitori au alcătuit Fârdea „Dâmpul [Dâmbul] Bisericii”, „Frăsinet” și „Lunca Pancii” [a lui Pantea, hipocoristul prenumelui Panteleimon/Pantelimon]⁷. Dintre aceste microtoponime, cercetătorul Nicolae Săcară a reținut numai pe primul.

În anul 1554 Fârdea avea 24 de case, în 1569, 19 case, în 1579, 15 case⁸ și în 1776, 173 de case⁹. În anul 1880 avea 182 case și 940 locuitori, din care 928 ortodocși¹⁰; în 1900 avea 181 case și 971 locuitori, din care 951 ortodocși¹¹; în 1910 avea 202 case și 1016 locuitori, din care 975 ortodocși¹²; în 1930 avea 887 locuitori, din care 816 ortodocși¹³; în 1992 avea 669 locuitori, din care 608 ortodocși¹⁴; în 2002 avea 619 locuitori, din care 537 ortodocși¹⁵; în 2011 avea 568 locuitori, din care 434 ortodocși¹⁶.

Din punct de vedere administrativ, în secolele XV-XVI făcea parte din districtul Thwrd (Fârdea), la sfârșitul secolului al XVII-lea din districtul Făgetului¹⁷, după instaurarea stăpânirii habsburgice în Banat aparținea districtului Lugoj și cercului administrativ Făget¹⁸, în 1779 făcea parte din comitatul Caraș, plasa Căpâlnaș¹⁹, iar după 1881 din comitatul Caraș-Severin, plasa Făget. De la 1919 face parte din județul Caraș-Severin, plasa Făget, secretariatul cercual Gladna Română împreună cu comunele Drăgșinești, Gladna Montană, Hăuzești, Mâtnicul Mic și Zolt. Din anul 1950, după aplicarea legii de regionalizare și raionare administrativă a României comuna Fârdea face parte din raionul Lugoj, fiindu-i arondate și satele Hăuzești și Mâtnicul Mic. După înființarea raionului Făget, comuna Fârdea și satele sale aparținătoare sunt arondate acestui raion. Din anul 1968, când în baza noii legii de împărțire administrativ-teritorială nr. 2/1968 sunt desființate raioanele și regiunile și se înființează județul Timiș, comuna formată din satele Fârdea – reședință de comună, Drăgșinești, Gladna Montană, Gladna Română, Hăuzești, Mâtnicul Mic și Zolt face parte din acest județ, situație ce se menține și astăzi.

5 Remus Crețan, Vasile Frățilă, *Dicționar geografico-istoric și toponimic al județului Timiș*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2007, p. 184-185

6 În 1938 sau 1939, preotul Ioan Damșa trimite lui Nicolae Cornean un scurt istoric al parohiei, pe care Cornean îl reproduce în rezumat. Damșa afirmă că, în timpul stăpânirii Banatului de către turci, Fârdea a fost reședința unui pașă, iar fârdenii i-au omorât fiul. Ca să scape de pedeapsă, ei s-au refugiat în pădure, ajungând până aproape de vârful Padeș. De aceea Fârdea nu figurează în conscripțiile lui Marsigli din 1690 și 1700. Numai după 1716 s-au reîntors pe vechea vatră a satului și, la ordinul proprietarului satului Ambrozi, au sistematizat localitatea. În această situație, fârdenii și-au adus biserica de pe „Dâmbul cu biserică” sau au construit alta, de lemn, pe care au dăruit-o în 1850.

7 Arhiva Mitropoliei Banatului, *Fond Micromongrafii*, Iulian Lăzărescu, Parohia Fârdea, 1953

8 Egel Pál, *A Temesvari es Moldovai szandzsak torokkori telepulesei (1554-1579)*, Szeged, 1996, p. 177

9 I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1980, p. 377

10 *Recensământul din 1880. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1997, p. 338

11 *Recensământul din 1900. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 582-583

12 *Recensământul din 1910. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, București, Editura Staff, 1999, p. 564-565

13 *Recensământul din 1930. Transilvania*, coordonator Traian Rotariu, Presa Universitară Clujeană, 2011, p. 586-587

14 Varga E. Árpád, *Statistică recensăminte după structura confesională, jud. Timiș 1869 – 2002*, p. 31 (<http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/tmfel02.pdf>)

15 Varga E. Árpád, *Statistică recensăminte după structura confesională, jud. Timiș 1869 – 2002*, p. 31 <http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/tmfel02.pdf>

16 Direcția Regională de Statistică Timiș, adresa nr. 378/22.01.2021

17 Pavel Binder, *Lista localităților din Banat de la sfârșitul secolului al XVII-lea*, în „Studii de istorie a Banatului”, vol. II, Timișoara, 1970, p. 66

18 J. J. Ehrler, *Banatul de la origini până acum (1774)*. Prefața, traducere și note de Costin Feneșan, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 141

19 Maria Vertan, *Organizarea administrativ-teritorială a Banatului istoric în perioada 1716-1860*, în „Analele Banatului”, s. n., arheologie – istorie, XXI, Timișoara, 2013, p. 366

Biserica

Lăcașuri de cult

Fără îndoială, din 1361 și până în 1743, când știm că actuala localitatea avea preot, deci și loc de închinăciune, au existat mai multe asemenea locuri unde se adunau credincioșii din cele trei cătune, microtoponimul „Dâmbul cu biserica” confirmând această afirmație.

Informația am preluat-o de la Nicolae Săcară, care susține că episcopul Filaret al Râmnicului dă singhelie unui preot din Fârdea, în anul 1743. Probabil că acea biserică a dispărut în jurul anului 1850, când a fost înălțată actuala biserică de zid²⁰. *Importanța singheliei* este foarte mare și din alt punct de vedere: ea *dovedește că până spre mijlocul veacului al XVIII-lea Râmnicul a fost nu numai un mare furnizor de cărți liturgice pentru Banat, ci și un centru ierarhic superior, deși, la acea dată, oficial, au depins de Mitropolia de Carloviț*.

O scurtă descriere a bisericii, la 90 de ani de la înălțarea ei, ne prezintă Nicolae Cornean: a fost construită de maeștrii Ion Faurul și Ștefan Brândușescu (răspuns 1929 ad.10) pe timpul preoților Trifon Lugojanu și Dionisie Petruca. Zidurile sunt din piatră și cărămidă și ating, în unele locuri, grosimea de 2 m²¹. Iconostasul, din lemn de tei, este sculptat de către Iosif Bili din Cacova (Grădinari), pictura de pe el fiind opera lui Nicolae Popovici²². Aceste înfrumusețări au fost făcute în anul 1937, preoți fiind George Garoiu²³ și Emil

Damșa. Până la acea dată, biserica nu a fost sfințită de arhiereu.

În 1967, preotul Iulian Lăzărescu vine cu alte amănunte. Bolta, semicilindrică este din scânduri, fiind acoperită cu țiglă. Interiorul a fost zugrăvit în 1964. Sculptura iconostasului aparține lui Iosif Bili din Berliște-Oravița [nu din Cacova-Grădinari] iar pictorul N. Popovici este din Cacova. Costul iconostasului și al picturilor a fost, în 1937, de 37.000 lei, bani obținuți „prin jertfa credincioșilor”. În 1948 turnul bisericii a fost acoperit cu tablă „s-a zugrăvit interiorul

20 Nicolae Săcară, *Bisericile de lemn dispărute din Banat*, Timișoara, Editura Excelsior art, 2002, p. 45

21 Actuala biserică a fost zidită fără o aprobare prealabilă a Consistoriului care să întocmească planul și devizul construirii ei, și cu licitație publică, ci printr-o înțelegere directă cu niște constructori necinstiți. Aceștia n-au făcut o fundație din piatră, ci au început lucrarea de la sol. Când s-a pus acoperișul, pereții au cedat, crăpându-se. A trebuit să fie rezidite alte ziduri în interior și în exterior care să „îmbrace” zidurile vechi și de aceea s-a ajuns ca actualele ziduri să fie groase până de doi metri. Altfel, Fârdea a fost printre primele parohii care au construit biserică din materiale rezistente, nu de lemn.

22 Traian Babescu, *Monografia comunei Fârdea*, Timișoara, Editura Mirton, 2003, p. 298 afirmă că picturile au fost executate pe pânză și după aceea lipite pe iconostas.

23 Fără a fi categoric în afirmație, Nicolae Cornean (Nicolae Cornean, *Monografia eparhiei Caransebeș*, Caransebeș, Editura Autorului, Tiparul Tipografiei diecezane, 1940, p. 299) sugerează că numele Garoiu ar putea deriva din numele Garoi, familie de nobili care a stăpânit un timp Fârdea, de unde și concluzia implicită că preotul Garoiu ar putea fi un descendent al acestei familii. Însă Gheorghe Garoiu este ardelean de baștină.

și s-a făcut iconostasul [altul?]. Cea mai recentă restaurare datează din 1964, an în care s-a reparat exteriorul, s-a zugrăvit²⁴ interiorul și s-a vopsit mobilierul și pardoseala. Toate aceste reparații s-au făcut [tot] prin jertfa credincioșilor”.

Biserica a fost sfințită la 18 iulie 1943 de către episcopul Veniamin Nistor al Caransebeșului, iar antimisul a fost sfințit de către episcopul Miron Cristea, în 1916. În 1993, mitropolitul Nicolae Corneanu a târnosit biserica.

Lucrările de renovare și de înfrumusețare au fost reluate în 1989: în acel an s-au făcut reparații în exterior, iar în anul 1991 biserica a fost pictată în frescă de Ion Sulea din Timișoara. În 2009 au fost făcute noi lucrări la fațada bisericii, când a fost schimbată întreaga tâmplărie, înlocuită cu uși și geamuri de termopan.

Dimensiunile bisericii sunt 25x9.40 m, iar hramul ei este „Pogorârea Sf. Duh”. În curtea bisericii, împrejmuită cu gard din piatră și fier, se află crucile și mormintele preoților și ale preoteselor: Victor și Minerva Vodă, Iulian și Veturia Lăzărescu și Gheorghe Garoiu.

Biserica din Fârdea are trei clopote. Pe clopotul mic este inscripționat anul 1927, iar pe cel mijlociu inscripția: „Turnat de maestrul Neduhăl prin fiul lui Antoniu Novotny, în Timișoara, în anul 1925”. Pe clopotul cel mare scrie: „Acest clopot s-a procurat pe spesele comunei Politice din Furdea, prin maestrul de turnat Neduhăl în Timișoara”.

Importanța acordată de către fârdeni bisericii se vede atât din faptul că între anii 1850-1948, a fost singura parohie a protopopiatului cu doi preoți slujitori, cât și din numărul mare de localnici absolvenți ai unor institute teologice: Ioan Popoviciu, Gheorghe Garoiu, Emil Damșa, Remus Olariu, Iulian Opreșoni, Petru Petrescu, Victor Vodă, Bujor Neamțu și Ioan Pană. Nu întâmplător parohia a fost vizitată de majoritatea ierarhilor bănățeni: Miron Cristea (20 iulie 1912), Vasile Lazarescu (21 iulie 1934 și 21 sept. 1958), Veniamin Nistor (6 noi. 1942 și 18 iulie 1943), Nicolae Corneanu (30 oct. 1966 și 1993)

Biserica a avut cor propriu. După cum ne informează „Foaia Diecezană din anul 1890”²⁵, Corul vocal mixt²⁶ din Fârdea, „înființat la stăruința mai multor intelectuali, alcătuit din 50 de persoane și care numai de curând și-a început activitatea” s-a deplasat la Hăuzești unde a cântat în biserică la 8 noiembrie, hramul bisericii. Instructorul corului este „tânărul diriginte [dirijor] G. Popovici din Leucușești, care până acum a înființat încă 3 coruri vocale, spre fala și mândria națiunii noastre române”.

Dumitru Jompan amintește de existența unui cor școlar bisericesc: „*Corul de copii*, prin puritatea răspunsurilor date la *Sfânta Liturghie*, a înălțat sufletele credincioșilor cu ocazia sfințirii bisericii satului, în anul 1943”²⁷ (subl. t.).

Alte aspecte

Există un singur *cimitir*, situat în afara localității și împrejmuit cu gard din beton. În el au fost înmormântați mai mulți preoți care au slujit la biserica din Fârdea, dar, crucile fiind de lemn și fără inscripții pe ele, fie că au putrezit, fie că nu se pot identifica numele lor, nu se cunoaște decât mormântul preotului Ivan Petrovici, decedat în 1849²⁸. În anul 2005 au demarat lucrările de construire a casei parohiale.

Ca *obiecte de cult* mai importante sunt șase *icoane-prăznicare* care reprezintă Pogorârea Sf. Duh, Înălțarea Domnului, pe Fecioara Maria, pe Cuvioasa Parascheva, pe Sf. M. M. Gheorghe și pe Ioan Botezătorul, precum și un *chivot* din 1820²⁹. Existente în 1929, în 2016 se afirmă că „parohia a deținut” aceste bunuri, semn că în prezent nu mai există³⁰.

²⁴ Aici „a zugrăvi” are sensul actual sinonim cu „a vărui” adică de a da pe pereți cu lapte de var sau cu lapte de var în care s-au dizolvat vopsele de diferite culori. Or, până pe la mijlocul secolului al XIX-lea „a zugrăvi” echivala cu „pictura murală”, de sfinți, scene biblice etc.

²⁵ „Foaia Diecezană”, an. V, nr. 46, 1890, p. 5-6.

²⁶ Pe atunci „cor mixt” era corul alcătuit din bărbați și din copii de școală din clasele primare, ale căror voci erau subțiri/ascuțite și mai puțin (rar) din femei.

²⁷ Dumitru Jompan, *Coruri din Banat. Lexicon, vol. I (A-J)*, Reșița, Editura Banatul Montan, 2006, p.139.

²⁸ Muzeul Banatului, *Fond Miloia*, dosar Fârdea

²⁹ *Ibidem*

³⁰ Arhiva Protopopiatul Făget, *Micromonografii*, Parohia Ortodoxă Fârdea, 2016

Sucesiunea preoților cunoscuți

Ioan Marișovici [Mareș/Mariș] 1767. Originar din Cherechiu³¹ [Curechi, Țara Moșilor?]

Dimitrie Popovici 1767. Localnic.

Ioan Marieșescu 1776. Hirotonit la 26 iunie 1763³². Dacă Marieșescu = Marișovici = Mariș, atunci Ioan Marișovici/ Marieșescu/ Mariș a fost preot, cel puțin între anii 1763-1776.

Este greu de precizat în prezent dacă, de la prima atestare a preoților, în Fârdea au existat doi preoți sau dacă Dimitrie Popovici era fiul lui Ioan Mariș ori antecesorul lui până în 1763. Oricum, prin noile reglementări ale numărului preoților într-o parohie, impuse de Maria Terezia din 1776 și, cel puțin până în primele decenii ale secolului al XIX-lea, în Fârdea nu putea fi decât un singur preot.

Urmează un vid de informații locale, pentru că parohia nu mai deține primele registrare matricole, iar la DJTAN se află asemenea matricole începând cu anul 1853. Pe baza câtorva surse documentare de altă natură, au fost identificați preoții:

Mihail Ioanovici, capelan (1813-1818)³³. A fost prenumerant la *Pedagogia* lui Villom³⁴. Fiind capelan, rezultă că titular era un preot al cărui nume nu-l cunoaștem.

Martin Popovici (1823-1852). A fost prenumerant la *Istoria universală* a lui Pavel Kengheleț³⁵. El semnează copiile matricole pe anul 1852.

Ioan Popovici (1829-1836). A fost prenumerant la *Antropologia* lui Pavel Vasici (1830)³⁶. Moare în august 1836, la 66 de ani. De aceea putem presupune că el era preot din 1813-1836, Mihail Popovici fiind, foarte probabil, fiul său, pe care l-a luat capelan.

Dimitrie Petruca (1837-1853?). În 1850 este atestat ca preot în timpul zidirii actualei biserici.

Trifon Lugojan 1846 (i se naște fiul Samson) 1863-1878 febr. Și el figurează a fi preot în 1850. El sau un omonim al său apare învățător în Fârdea în 1831/1832 ca prenumerant la *Anticile Romanilor* a lui Damaschin Bojincă³⁷. Preotul Trifon (sic) moare 1876 apr. fiind și orb³⁸.

Deci, putem considera că, cel târziu din 1850 Fârdea a avut doi preoți.

Ioan Petrovici, admin. par. (1853 ian.-1854 sept.), apoi paroh până în 1877 ian. Desigur, îi succede lui Petruca, care bătrân sau bolnav, nu-și mai putea îndeplini îndatoririle pastorale, fiind înlocuit de preotul Ioan Petrovici. Petruca moare în 1854 și tânărul său urmaș devine preot. Ioan Petrovici este names(t)nic protopresbiter al între anii 1862-1872.

Simeon Lugojanu (1868-1907), desigur fiul lui Trifon, care și completează registrele cu numele tatălui încă din 1864, își zice administrator 1868-1878 februarie, apoi preot, până în 1907. A urmat școala clericală din Vârșeț³⁹. A fost hirotonit în anul 1861. Moare în febr. 1907, la vârsta de 72 de ani.

Porfiriu Petroviciu, fiul lui Ioan Petroviciu, administrator (1877-1878), apoi preot până în 1904. A urmat Institutul teologic de la Caransebeș⁴⁰. A fost hirotonit în anul 1875. Moare la vârsta de 53 de ani.

George/Georgiu Garoiu, succesorul lui Simeon Lugojan (1907 aprilie-1948). Fiul său, tot George Garoiu va deveni preot în Brănești. Deși, slujește mai mult în Fârdea, el face aproape toate cununiile și din Hăuzești. A studiat teologia la Sibiu.

31 I. D. Suciu, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1980, p. 312

32 *Ibidem*, p. 377

33 Suplinește temporar, parohia Făget, până la venirea lui Petru Atanasievici ca protopresbiter.

34 Ioan Cipu, *Prenumeranții din Banat la cărțile de patrimoniu românești cu caracter laic, tipărite la Buda*, în „Supliment istoric al revistei Suflet nou”, an. XI, nr. 23, 2015, p. 8

35 *Ibidem*, p. 13

36 *Ibidem*, p. 18

37 Ioan Cipu, *Prenumeranți din Banat la cărți cu caracter laic (1831-1841). Partea a II-a*, în „Supliment istoric al revistei Suflet nou”, an. XII, nr. 24, 2016, p. 8

38 Lista preoților și învățătorilor Lugojan este relativ lungă. Numai în protopopiatul Făget au fost 8 preoți începând cu Ioan preot în Ohăba Lungă 1807 și 8 învățători începând cu Gheorghe, la Cladova 1817. Un Trifon Lugojan (1874-1948) a fost profesor de muzică la Preparandia din Arad. A studiat muzica la Conservatorul din Lipsca (1900-1902). Un alt Lugojan (Samson) născut în Fârdea în 1846 (era fiul preotului Trifon/Trifu). Samson Lugojan, fiul preotului Trifon a fost învățător în Nădlac, urmându-i fiul Ion, când tata s-a pensionat (Maria Alexandra Pantea, *Medaliale ale preoților și învățătorilor din Protopopiatul Ortodox Român Arad, 1812-1918*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2016, p. 156-158.)

39 Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia protopopiatului ortodox român al Făgetului. 300 de ani de existență atestată*, Timișoara, Editura Învierea, 2016, p. 157

40 *Ibidem*, p. 156

Emiliu/Emilian Damșa preot 1908 februarie-1946. Originar din Băsești. A slujit mai ales pe credincioșii din Hăuzești. Prin strădania sa a fost înălțată biserică în această filie. A studiat teologia la Caransebeș. Moare de diabet la vârsta de 58 de ani.

Cu George Garoiu și Emil Damșa se încheie lista existenței a doi preoți în Fârdea.

Iulian Lăzărescu, ginerele lui George Garoiu, adm. par. (1946 decembrie-1947), apoi preot până în anul 1985. Originar din Gladna Română, a slujit atât în parohia Fârdea, cât și în filia Hăuzești. A

VICTOR VODĂ

primit distincția de Iconom prin decizia nr.1345/1975. Absolvent al Academiei Teologice de la Caransebeș.

Victor Vodă (1985-2005). Fiu al satului Fârdea. Absolvent, ca șef de promoție, al Institutului Teologic de grad universitar din Sibiu (cu media 9.65), inițial a fost numit profesor de dogmatică la Seminarul teologic din Caransebeș, apoi preot la Răchita (1978-1985), când este transferat la Fârdea. În anul 2000 este hirotesit iconom-stavrofor. Moare în anul 2005, la vârsta de 54 de ani.

Bojidar Ieremici (din 2005). Născut la 14.10.1978 în Moldova Nouă, județul Caraș-Severin. Absolvent al Universității de Vest din Timișoara- Facultatea de Teologie (1998-2002). Hirotesit iconom în anul 2008, cu prilejul sfințirii reparațiilor exterioare și a picturii de la biserică din filia Hăuzești.

Școala confesională

Edificii școlare

La 24 mai 1774, împărăteasa Maria Tereza sancționa Regulile directive pentru îmbunătățirea învățământului din școlile elementare sau triviale sârbești și românești reunite, prima lege menită să organizeze și să îmbunătățească învățământul elementar (trivial)⁴¹. În același an, în lista școlilor primare înființate în ținutul Timișoarei figurează și școala din Fârdea, unde învățau și copiii din Hăuzești⁴².

În tabelul întocmit de Teodor Iancovici, directorul școlar din Timișoara, la 20 Ianuarie 1777, s-au cerut rechizite școlare și pentru școala din Fârdea cu filia Hăuzești⁴³. În 1785 Fârdea este menținută în continuare ca școală de centru, având ca filii Hăuzești, Mătnicu Mic și Bucovăț⁴⁴. În 1791, Mătnicu Mic trece filie la Drăgsinești/Drăxinești, iar Bucovăț apare cu școală proprie. Deci, numai Hăuzești rămâne filie a școlii din Fârdea, învățător fiind Martin Bușleu [Beșleu/Beșelău], cu pregătire modestă, întrucât n-a urmat cursul de pregătire pentru a funcționa ca învățător și nu cunoștea nicio limbă străină⁴⁵. Și situația clădirii școlare este critică, întrucât nu există un asemenea edificiu, fiind nevoie de construire unuia nou. Cu toate că nu exista edificiu școlar, se afirmă că în 1791, dintre cei 65 de copii de vârstă școlară din cele două localități (25 de băieți și 40 de fete), 22 de băieți (și nicio fată) au frecventat cursurile, fără să știm în ce clădire s-au desfășurat acestea⁴⁶. Să adăugăm, că în 1785, învățătorul era retribuit, pe an, cu 25 de fl. și 1 iugăr teren extravilan⁴⁷ (vol. 1, Tabel nr. 16, p. 536).

N-am întâlnit sesizări ale organelor superioare care să solicite sau să impună construirea unor clădiri școlare, care până pe la 1900, erau de lemn și se deteriorau rapid. În răspunsul la Chestionarul Miloia,

41 Victor Țircovnicu, *Istoria învățământului din Banat până la 1800*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 128-129.

42 I. D. Suci, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Timișoara, Edit. Mitropolia Banatului, 1980, p. 340

43 Victor Țircovnicu, *Istoria...*, p. 140

44 *Ibidem*, p. 146

45 *Ibidem*, p. 148

46 Bujor Păcurar, Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia...*, p. 680

47 *Ibidem*, p. 536

se precizează că în anul 1900 a fost construită o nouă școală. După 1948, când statul român a construit actuala școală, cea de pe la 1900 a devenit cămin cultural.

Sucesiunea învățătorilor cunoscuți

Martin Bușleu/Beșleu/Beșleu (1791)⁴⁸.

Ioan Popovici (1817/1818). A fost prenumerat la *Pedagogia* lui Villom⁴⁹.

Ion Man (1823/1824). A fost prenumerat la *Istoria universală* a lui Pavel Kengheleț⁵⁰.

Trifon/Trifu Lugosianu (1829-1832). A fost prenumerat la *Antropologia* lui Paul Vasici și la *Anticile Romanilor* a lui Damaschin Bojincă⁵¹. Probabil că urmează teologia „în privat”, că apare ulterior preot în Fârdea. În 1846 i se naște în Fârdea fiul Samson. Se pare că el este întemeietorul numeroasei familii de învățători și de preoți din protopopiatul Făget și din alte părți.

Ambrozie Jurca 1840/1841. A fost prenumerat la Epistolarul românesc de Constantin Diaconovici Loga⁵². Originar din Făget. Cursant al Preparandiei din Arad între anii 1824-1826⁵³. Probabil vine prin transfer, de la Sintești.

Dionisie Tămaș, 1844/1845. „N-a arătat spor bun la elevi”.

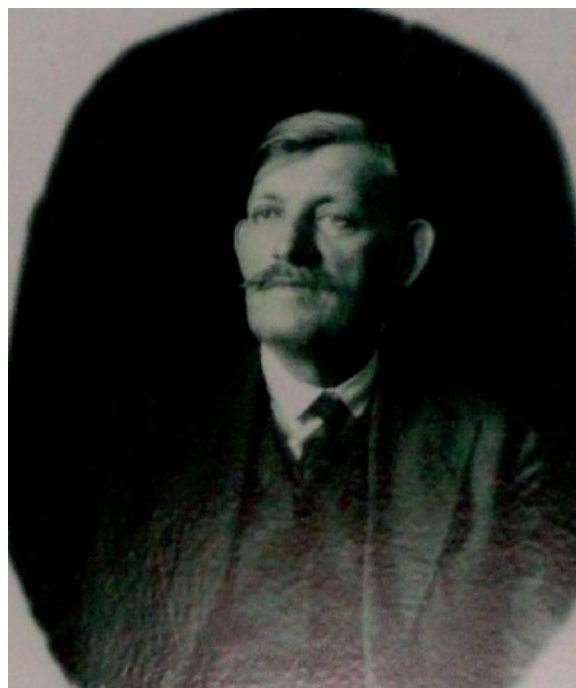
Vichentie Surdu, 1857-1860. Născut în Fârdea.

Iacob Crișanu docente 1862-1873. Moare fiind înmormântat în Fârdea. Născut în Cladova⁵⁴.

Patriciu Lugojanu (1874-1908). Cu rezultate modeste și chiar nesatisfăcătoare în unii ani școlari. În anul școlar 1885/1886 este admonestat de către episcop, pentru o abatere pe care nu o cunoaștem, iar ulterior, cu ord. nr. 639/1886 i se cere ca „în răstimp de 14 zile să dea răspunsul de mântuială” [notă explicativă spre a se analiza dacă poate fi absolvit sau nu de pedeapsă]. Răspund atât Simeon Lugojanu, preot în Fârdea pe atunci și probabil frate cu învinuitul, cât și Patriciu Lugojanu. Și, pentru a fi mai convingători, obțin de la preotul Gheorghe Popovici din Ciciova, care îndeplinea și funcția de vicar protopopesic după moartea preotului Atanasie Ioanovici, o scrisoare favorabilă adresată episcopului.⁵⁵ Deci, nu numai Patriciu, ci și Simeon sunt învinuiți. Nu cunoaștem soluția pronunțată de episcop. Patriciu moare în Fârdea în anul 1908, ianuarie, rămânând învățător și după 1887, dovadă că cei doi învinuiți au fost absolviți de pedeapsă. Dar, ca învățător a funcționat până la sfârșitul anului școlar 1899/1900, când a fost pensionat.

Vasile/Vasile Brașovan (1900-1926). S-a născut în Margina în anul 1880. A urmat școala confesională din localitatea natală și Preparandia din Orăștie. În anul 1900 a fost numit învățător titular la Fârdea. În 1926 s-a transferat pe al doilea post la școala din Margina⁵⁶.

Secole de-a rândul, biserica și școala confesională au avut rolul esențial în evoluția localității, în luminarea sătenilor și în promovarea credinței, limbii, culturii și conștiinței naționale.

INV. VASILE BRAȘOVAN

⁴⁸ Victor Țircovnicu, *Istoria...*, p. 148

⁴⁹ Ioan Cipu, *Prenumeranții din Banat la cărțile de patrimoniu...*, p. 8

⁵⁰ *Ibidem*, p. 13

⁵¹ Ioan Cipu, *Prenumeranți din Banat la cărți cu caracter laic...*, p. 8

⁵² *Ibidem*, p. 23

⁵³ Teodor Botiș, *Istoria Școalei Normale (Preparandia) și a Institutului teologic ortodox român din Arad*, Arad, Editura Consistoriului, 1922, p. 426

⁵⁴ În răspunsul său la Chestionarul Miloia, 1929, învățătorul (?) din Fârdea notează: „Crișan Iacob a fost un mare naționalist. A făcut un drapel național în 1865”.

⁵⁵ Vicarul încheie scrisoarea cu cuvintele „cu preamilita-mi propunere să primească Înalta grație a Ilustrității Tale de a fi ambii absolviți de la învinuirile contra lor. Sunt cu sărutarea s.[finte] mâni cu profundă onoare. Făget 6 Martie 1887 (Arhiva Protopopiatului Făget, Fond anul 1887)

⁵⁶ Mărioara Ceașescu, Napoleon Ceașescu, *Album monografic al comunităților Margina sat și Zorani*, Lugoj, Editura Nagard, 2014, p. 127

COMUNIUNEA CU DUMNEZEU- UN TABOR EXTINS ASUPRA LUMII

Preot AUREL FEDIUC
Parohia Crai Nou

„Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii”
(Mt. 25, 34).

Biserica a rânduit ca în această Duminică—exact la o săptămână înainte de postul Sfintei Învieri a Domnului— să se citească la Sfânta Liturghie Evanghelia Înfricoșătoarei Judecăți a Mântuitorului Iisus Hristos. I se mai spune și Duminica Lăsăturii de carne. S-a stabilit acest lucru, deoarece peste o săptămână începe Sfântul și Marele Post al Sfinților Paști și trebuie să fim atenționați că va fi necesar să îmbrăcăm sufletul în haina smereniei, rugăciunii, faptelor bune și postului pentru ca; fiecare să se spovedească și să se cuminece cu Trupul și Sângele Domnului spre „viață veșnică” (Ioan. 6, 54).

Veșnicia în comuniunea cu Dumnezeu este scopul și dorul vieții creștinului adevărat. Numai că, puțini suntem creștini adevărați, cei mai mulți, suntem orbiți de răutate, invidie, lăcomie, nedreptate și credem că totul e viața aici pe pământ fremătată de

păcat și orgoliu; uitând că suntem efemeri și că Dumnezeu a sădit în om dorul de veșnicie. Ce facem cu acest dor? Unde stă ascuns ? Omul vine din veșnicie și va merge în veșnicie, pentru că e „părticică din Dumnezeu”. Veșnicia are pecetea iubirii .Viața omului este un râu care izvorăște din Rai și curge în eshatologie; este ceea ce cita vrednicul de pomenire Părinte Mitropolit Nicolae Corneanu, „urcușul sufletului (viața)- este o trecere prin lucruri ,fără ca nimic să-l(o) poată înlănțui definitiv, afară de absolut” (Introducere la lucrarea „Scara raiului”,Ed. Învierea, Timișoara , 2004, p. 26).

Raiul sau Împărăția lui Dumnezeu este un mereu început, al „dreptății, păcii și bucuriei în Duhul Sfânt”(Rom. 14, 17); este „un început al începutului” în veșnicie este Însuși Hristos. Viața veșnică vine de la Dumnezeu „celor ce au slujit lui Hristos și semenilor(Mt.25, 40) și „celor ce au păzit poruncile”(In. 15, 14) .Evanghelia ne vorbește despre a doua venire a lui Hristos, despre Judecata de apoi, despre răsplata dreptilor și nedreptilor și despre faptele milei. Noi, vom încerca astăzi să înțelegem ce este comuniunea veșnică cu Dumnezeu în Rai, în lumina învățaturii ortodoxe. De fapt, ce este Raiul? Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan spunea: „După mai multe expresii pe care le găsim în Sfânta Scriptură, Raiul l-am putea defini ca sânul lui Avraam, unde este odihna celor care îl iubesc pe Dumnezeu.. „cei care își duc crucea în viața aceasta locul necuvintelor și negrăirilor omenești locul trăirii plene în iubirea nemărginită a Sfintei Treimi-Dumnezeu ”¹. Vom vedea că ceea ce ne copleșește, ne va da de gândit și probabil va determina să ne străduim să câștigăm Raiul.Puțini dintre noi ne oprim în viață ca să ne întrebăm de unde venim și încotro mergem, sau,, ce să fac Doamne, ca să moștenesc viața veșnică” ? (Mt. 19, 16). Doamne, ajută-ne!

Comuniunea omului cu Dumnezeu în lumea aceasta, presupune iubirea și ascultarea arătată de noi, ca răspuns lui Dumnezeu (In.15,10), pentru a ne bucura de viața veșnică; unde vom fi copleșiți veșnic de lumina Trupului lui Hristos înviat și deplin pnevmatizat. Dacă am putea să înțelegem cu adevărat bunătățile și frumusețea Raiului, cu siguranță am lupta pentru îndreptare. Mântuitorul ne spune în Evanghelie: „flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc...însetat și Mi-ați dat să beau străin și M-ați primit etc. (Mt. 25, 35); întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut. (Mt. 25. 40) .Așadar, suntem frați între noi și toți fii ai Dumnezeu. Hristos este în orice semen al nostru; în orice necăjit, în orice asuprit, în orice singuratic, sau în orice bătrân .Trebuie să-i ajutăm și să iertăm semenilor; precum ne rugăm. Moștenirea Raiului este condiționată de iubirea lucrătoare prin fapte bune.Noii suntem departe, pentru că faptele ne învinovățesc (I Cor,4,20), păcatele atârnă de noi, iubirea absentează în sufletul nostru; însă Dumnezeu bate mereu la ușa sufletului nostru așteptând îndreptarea. Iubirea rămâne virtutea cerută de Mântuitorul. Iubirea presupune faptele milei și împlinirea tuturor poruncilor evanghelice. Dar, mai întâi mărturisim cu certitudine, că va fi o „ziua Domnului”; când va veni Fiul Omului a doua oară, (Mt. 24, 27) fără să știm „ ceasul și ziua” (Mt. 24,36); și, „noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată a lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut...”(II Cor. 5, 10).

Trebuie să știm că mai întâi există o Judecată particulară a oamenilor, imediat după trecerea la cele veșnice; în urma căreia sufletul intră într-o stare provizorie până la cea obștească. (Sf. Ioan Scărarul).Dacă suntem în comuniune cu Dumnezeu, Ziua Domnului trebuie să ne bucure, pentru că Raiul, Împărăția lui Dumnezeu este împărțirea de „lumina mai presus de lumină ”; unitate desăvârșită în libertate totală și o frumusețe nespusă, care nu pot fi gândite și imaginate de om. Lumea și oamenii (cu trupurile înviate) vor fi înduhovnicite, cerești „îmbrăcate în slavă” (I Cor. 15, 42-52), pentru că lumina lui Hristos va fi în totul și în toate. „ E greu de determinat chipul lumii celei noi și mai greu a trupurilor înviate”(Pr. prof. D. Stăniloae). La învierea de obște trupurile vor fi neschimbate după ființă, dar vor fi spiritualizate și îndumnezeite prin har la maxim. Desigur că vorbim de cei credincioși și cu inimă iubitoare.Părintele profesor Stăniloae spune: „datorită libertății sfârșitul vieții omenești pe pământ nu se va echivala în mod necesar cu încorporarea tuturor oamenilor în Hristos, ci numai acelor care voiesc aceasta”². Evident că mântuirea este un dar și act sinergic voluntar(Mc. 8, 34). Învățătura de credință ne spune că vor învia și cei drepti și cei păcătoși. Vom vedea că cei păcătoși vor avea altă soartă. Biserica prin Sfintele Taine și învățătura ei ne conduce și arată calea prin Sfânta Treime spre Lumina dumnezeiască eshatologică. Iubirea și faptele iubirii sunt condiția și măsura înveșnicirii în lumea înnoită și deplin pnevmatizată. Evanghelia de astăzi evidențiază clar acest lucru. Biserica trebuie să aibă în vedere coștientizarea credincioșilor despre realitatea frumuseții lumii eshatologice, care are „început pe Tabor” și finalitate în lumina cea neapropiată

a lui Dumnezeu. Sfârșitul Lumii și a doua venire a Mântuitorului nu trebuie să ne îngrozească, ci să ne determine la „dobândirea Duhului Sfânt” (Sfântul Serafim de Sarov), pentru că nu vom mai fi locuitorii coruptibili într-o lume coruptibilă; ci locuitorii incoruptibili și stăpâni ai unei lumi cu totul noi, eterne, transparente; îmbelșugați de lumină dumnezeiască, dominată de un „pan-personalism al comuniunii desăvârșite”.

Dar cum vor putea învia trupurile noastre? Sfânta Scriptură ne spune: <<Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii celor adormiți)

Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia” (I Cor. 15, 20-22). Despre cei păcătoși teologul rus Nesmelov afirmă: <<„Domnul, înviind natura omenească pe care a luat-o, a făcut veșnică natura general –omenească, dat fiind că natura Lui înviată n-a constituit un ipostas

omenesc separat. Înviind El, învierea a devenit „o lege” pentru toți, așa cum, murind Adam, moartea a devenit o lege pentru toți>>³. Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți spun că judecata oamenilor va fi făcută de Mântuitorul Iisus Hristos imediat după a doua venire a Sa și după învierea morților, într-o atmosferă cu totul solemnă. Acest măreț act arată „o nouă îndumnezeire a omului, și se va arăta atotumanitatea Domnului; iar criteriul va fi iubirea. Taborul veșnic a celor care au fost în comuniune cu Dumnezeu aici, va arăta ca fără „nici o distanțare între făptură și creator”⁴, într-o „mișcare stabilă”⁵, în jurul lui Dumnezeu sau în El, „bucurându-se fără săturare de iubirea lui nemărginită.”⁶

„Va fi o duminică fără sfârșit unde Dumnezeu va îndumnezei la nesfârșit”, iar sufletul și trupul fiecăruia vor fi în deplină armonie; dar și între subiecți , formând o unitate desăvârșită, dănuind în lumină, fiind întru asemănare cu Dumnezeu. Dimpotrivă cei păcătoși vor fi într-o „veșnică nefericire, lipsă de unitate, armonie, necunoaștere și întunecime individualistă”(Sf. Maxim Mărturisitorul și Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae). Biserica învață (în lumina revelației) că cei păcătoși mai au o șansă sigură de mântuire

prin rugăciunile ei, aduse de urmașii lor. (II Mac. 12, 46 ; Mc. 2, 5; I Tim. 2, 1). Păcatul ne cutremură și mai întâi trebuie să ne responsabilizăm în urmarea lui Hristos, deoarece cunoaștem din mărturisirea Sfintei Scripturi despre lumina, bucuria și fericirea de pe Tabor (pe de o parte), apoi opoziția clară și desăvârșită dintre răsplata celor drepti și celor nedrepti. Hristos s-a întrupat și jertfit întru dreptate; S-a făcut Dumnezeu-Om ca să primim dumnezeirea după har, astfel noi nu avem cuvânt de îndreptățire. Dumnezeu ne-a oferit Raiul, noi trebuie să-l cuprindem și să-l ținem cu nesaț și ardoare. Raiul a fost reoferit omului prin Hristos, pe Crucea de pe Golgota cu destinația veșnicie, în veșnicia iubirii lui Dumnezeu, oferită omului la creare; Rai pierdut de om prin păcat. Hristos se oferă ca dar, și oferă darul Împărăției Sale-Lumina și Bucuria Învierii. Ca să moștenim Raiul, trebuie mai întâi să-l aducem în inima noastră! „Feriți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Mt. 5, 8). Aceia care vor înfăptui această fericire „năzuiesc spre descoperirea slavei fiilor lui Dumnezeu” (Rom. 8, 18-19). Sfântul Simeon Noul Teolog referindu-se la natura trupurilor înviate interpretează expresia „descoperirea slavei” astfel: <<„prin descoperire” (înțelege), arătarea în ziua învierii; căci în ziua aceea, datorită venirii lui Hristos-Dumnezeu, fiii lui Dumnezeu trebuie să se facă arătați în frumusețea lor și în tot ceea ce sunt (I In. 3, 2). Căci s-a scris: Dreptii vor străluci atunci ca soarele>>⁷. Mai mult în ziua bucuriei eterne soarele material va fi acoperit de strălucirea Stăpânului—(Mt. 24, 29); lumina necreată care va radia din Dumnezeu va acoperi lumea și pe oameni, fără a înțelege dispariția lor din această lumină și „fiecare se va împărtăși după modul său” (Pr. prof. dr. D. Stăniloae). Totul și toate vor fi lumină, iar „Domnul le va fi lor lumină și vor împărăți în veci” (Apoc. 22.5). În și prin Biserica lui Hristos în iubire lucrătoare urcăm pe Tabor pentru „a ne împărtăși mai cu adevărat, în ziua cea neînserată a Împărăției lui Dumnezeu”. Cred, că, numai în acest sens, ni l-a descoperit Dumnezeu—Tatăl pe Iisus Hristos, Fiul Său, prin poruncă: „Pe acesta să-l ascultați”!

Astfel: „O! Preasfântă Stăpână, Preacurată Fecioară Născătoare de Dumnezeu, Maica Domnului și Dumnezeului nostru Iisus Hristos, cădem înaintea ta și ne rugăm cu lacrimi, ție, Maicii Împăratului (cunoscând prin revelație bucuriile și frumusețile Raiului), deschide-ne dumnezeiasca intrare a Împărăției și acolo să ne îndulcim de frumusețea raiului și de veselie acelei cetăți înalte, a Ierusalimului de sus celui preafrumos, și de frumusețile lui cele nespuse, de strălucirea luminii Treimii celei cu trei străluciri, și de dulcele glas al cântărilor îngerești” (Rugăciunea de la Acatistul Maicii Domnului—bucuria celor necăjiți).

Părintele Stăniloae și toți Sfinții Părinți văd și descriu Raiul ca o lumină și frumusețe nespusă. Pentru a moșteni pe veci această frumusețe trebuie să arătăm milă, dragoste și împlinirea poruncilor Domnului Hristos. Nu e ușor, dar e absolut; iar răsplata este: „vor merge dreptii la viața veșnică” (Mt. 25,46). Textul Evangheliei trebuie meditat serios de fiecare și să ne întoarcem la Dumnezeu pentru că „Domnul zice: „Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece” (Mt. 24, 35).

Bunul nostru Dumnezeu să ne ajute în urcușul spre ceruri și Raiul să ne fie sălaș veșnic!

Note bibliografice:

1. Înaltpreasfințitul Ioan al Banatului, Pe cărarea Raiului: convorbiri duhovnicești, real.de Prof. dr. Luminița Cornea, Ed. a-3-a, București, Edit. Sophia, 2017, p.271- 272
2. Pr. prof. Dumitru Stăniloae, Teologie dogmatică ortodoxă, (III), Ed. I v, I. B. M. O. București, 2010. p. 374.
3. Idem p. 447.
4. Sf. Maxim Mărturisitorul, Răspunsuri către Talasie, 59, Filoc. rom. III, p. 320.
5. Idem, 65, p.437.
6. Pr. prof. Dumitru Stăniloae Ibidem, p. 471
7. Sf. Simeon Noul Teolog, Cuvânt etic I –Tratat de teologie și etică, tom. I, p. 209-211.

BUCOVINA ȘI BASARABIA ÎN OPERA LUI MIHAI EMINESCU

Preot dr. VALENTIN BUGARIU
Parohia Birda

Cu fiecare 15 ianuarie sufletul românesc cinstește Ziua Culturii Române. Acest popas sărbătoresc se leagă de nașterea poetului Mihai Eminescu, „omul deplin al culturii românești”, după fericita mărturie a filosofului Constantin Noica.

La nivelul comunității noastre parohiale, am pregătit în fiecare an un program liturgic-educativ-artistic intitulat „Dor de Eminescu”. Ținând seama de tematica Anului Omagial proclamat de Patriarhia Română ca An al pastorației românilor din afara granițelor României ne-am oprit la lirica, proza și publicistica lui Eminescu închinată Bucovinei și Basarabiei.

Izvorul apariției unor astfel de scrieri se datorează „iubirii de moșie” a poetului. Iubirea de moșie poate compensa orice neajuns și ne este ilustrat în dialogul dintre Mircea cel Bătrân și Baiazid în versurile *Scrisorii III*:

„Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...

Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, râul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este,
Dușmănit vei fi de toate, fără a prinde chiar de veste;
N-avem oști, dar iubirea de moșie e un zid
Care nu se-nfioarează de-a ta faimă Baiazid!”

Potrivit unui iscusit tălmăcitor al acestui poem, în versuri pe cât de firești pe atât de răscolitoare, este întruchipată ideea legăturii nesmintite, adiate de un duh pe care nu preget să-l numesc „mistic” în sensul bun al cuvântului, a solidarității, a „complicității” dintre românii de totdeauna și pământul unde (vorba Celui-din-Lancrăm) „drepte dorm” oasele înaintașilor, unde ei au văzut lumina zilei, au viețuit și au trudit din străvechime. Sentimentul acesta întremător – al sfințeniei cauzei pentru care se înfiripă și se duce o luptă, al solidarității orizontale și mai cu seamă verticale ce-i însușește pe luptători – este dăltuit în versuri antologice, definitorii pentru conceptul de patriotism autentic, refractar stridențelor lătrăturii patriotarde moderne, de la Cașavencu până la contemporaneitatea imediată¹.

Anexarea Bucovinei de Imperiul Habsburgic (1775) și a Basarabiei de cel Rus (1812) s-a produs prin interesul celor două Imperii, cele două provincii sunt părți integrante a spațiului geografic și cultural al poporului român².

¹ G. I. Tohăneanu, *Scrisori din roase plicuri*, Editura Eubeea, Timișoara, 2002, p. 61.

² Mihai Eminescu, *Basarabia – pământ românesc samavolnic răpit*, Antologie, prefață și note de D. Vatamaniuc, Editura Saeculum I. O., București, 2010, p. 150; 5. (Se va prescurta în continuare *Basarabia...*).

Primul argument în vederea unității teritoriului românesc este cel istoric. Întregul organic pe care-l constituie pământul Mușatinilor și Basarabilor, către care poetul se adresa în *Scrisoarea III*, anume ca la ctitorii unui Întreg³:

„Rămâneți în umbră sfântă, Basarabi și voi Mușatini,
Descălecători de țară, dătători de legi și datini,
Ce cu plugul și cu spada ați întins moșia voastră
De la munte pân-la mare și la Dunărea albastră”.

În publicistică, Mihai Eminescu expune cronologic cârmuirea românească asupra Basarabiei și Bucovinei. Chiar și în vremuri grele odată cu capitularea voievodului Bogdan în fața Porții din 1511 prin articolul 1 Poarta recunoaște: „că Moldova e o țară liberă și nu cucerită; (art. 3) că Poarta e obligată de-a apăra Moldova oricărei agresiuni eventuale și de-a o mănține în starea în care se găsea de mai-nainte, fără ca să o se facă ceea mai mică știrbire a teritoriului ei; (art. 6) că stăpânirea voievozilor se va întinde asupra întregului teritoriu al Moldovei; (art. 8) că turcii nu vor putea cumpăra pământuri în Moldova; nici vor putea clădi geamii, nici se vor putea așeza în orice mod ar fi. Drept semn de supunere Domnii Moldovei vor da în fiecă an Porții 4.000 de galbeni turcești, 40 de șoimi și 40 de iepe fătătoare, toate însă sub titlul de dar”⁴. Aceleași condiții de unitate teritorială a Țării Moldovei este dat și de tratatul cu turcii a lui Petru Rașeș în 1529 unde în articolul 5 se hotără: „Granițele Moldovei se vor păstra intacte în toată întinderea lor”⁵. Și cu toate aceste promisiuni turcii au ocupat Tighina (Bender) în 1535. Orașele și satele Transnistriei rămân în veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea preponderent românești.

Un argument solid în susținerea acestei realități îl reprezintă onomastica românească. Astfel în veacul al XV-lea avem consemnate astfel de nume: „Numai numiri ciudate aveau acei boieri tătari. Pentru că vedem din hrisoave că pe lângă boierul Manoil, pârcălab de Hotin, și Stanciu, de Cetatea Albă, sunt iscăliți d-nialor: Albu Spătar, Ioan Băiceanu, Hodco Crețul, Oanea Pântece, Tudor Vascanu, Giurgea lui Gaură, tot... nume tătărăști de boieri a lui Alexandru Vodă”⁶.

Rostirea numelui Basarabiei este cel mai adânc protest împotriva stăpânirii rusești: „numele de Basarab și Basarabeni exista înaintea vremii în care acest pământ devenise românesc; acest nume singur este o istorie întreagă”⁷.

„Însuși «Basarabia» țipă sub condeiele rusești. Căci Basarabia nu îndeamnă decât țara Basarabilor, precum Prusia înseamnă țara pruşilor, România țara românilor. Pe la 1370 Mircea I Basarab, care se intitula *Despota Dobrodictii* adică, despotatul Dobrogei, Domn al Silistrei și al țărilor tătărăști, întinsese marginile domniei sale până la Nistru de-a lungul Mării Negre, cucerind aceste locuri de la tătari. Pentru capătul veacului al patrusprezecelea stăpânirea Valahiei asupra acestor locuri e incontestabilă”⁸.

În ceea ce privește soarta Bucovinei de Nord, aceasta a stat tot sub interesul Imperiului, de astă dată cel Habsburgic. După negocieri de trei luni de zile, la 7 mai 1775 s-a încheiat convențiunea pentru cedarea Bucovinei.

O grijă aparte o manifestă publicistul Eminescu în ceea ce privește granițele Bucovinei și Basarabiei anexate de cele două imperii. În cazul Bucovinei în actul de anexare, otomanii „cedează Austriei teritoriul de la Carpați până în ținutul Hotinului și anume: de la Teșna împuțită, prin Candreni, Stipicani, Capu Codrului, Suceava, Siret și Cernăuți [...] Comisarii se urcă pe muntele Rarău și, privind din culmea muntelui spre locurile mai așezate, văd focurile ce baronul poruncise a se aprinde la punctele mai ridicate ale viitoarelor hotare. De la sine se înțelege că baronul Barco, dimpreună cu ofițerii ce-i erau atașați, alesese un liniament, pentru care nu harta autentică și nici convenția, ci cerințele strategice fuseseră luate de bază. Pentru dâșii vorba era de a alege niște granițe, pe care trupele de apărare le pot bine observa”⁹.

Eminescu cunoaște ca nimeni altul în vremea lui granițele Basarabiei: „Iată deci marginile reale ale

3 Nae-Simion Pleșca, „Basarabia în publicistica și proza lui Eminescu”, în „Philologia”, 2014, LVI, p. 41 (Se va prescurta în continuare: „Basarabia în publicistica...”).

4 Mihai Eminescu, *Basarabia...*, p. 29.

5 Mihai Eminescu, *op. cit.*, p. 29.

6 *Ibidem*, p. 23.

7 *Ibid.*, p. 18-19.

8 *Ibid.*, p. 94.

9 *Ibid.*, p. 182; 184-185.

Basarabiei: Trage o linie curmezișă de lângă Nistru de la Bender până în vârful lacului Ialpuș la Bolgrad și ai două lature, apoi ia-o de la Bolgrad până la Reni, ai o a doua lature, de la Reni pe Dunăre în sud până la Chilia, a treia lature, apoi luând malul Mării Negre până la Cetatea Albă la gura Nistrului, a patra lature; apoi în sus pe Nistru de la Cetatea Albă până la Bender, a cincea lature. Numai pământul coprinz între aceste cinci linii s-a numit cu drept cuvânt Basarabie; tot ce-i deasupra e Moldova curată, rebotezată de la 1812 încoace”¹⁰.

Eminescu este legat de Bucovina prin descendență. Rudele dinspre tată au fost oameni din Țara de Sus, a Moldovei strămoși care și-au avut obârșia în vremea lui Alexandru cel Bun¹¹.

Dacă Ipoteștii a fost locul copilăriei, Bucovina a fost locul în care și-a format natura sa intelectuală și de opinii, lucru pe care nu-l va uita și nici nu-l va părăsi vreodată¹².

Poetul Mihai Eminescu a fost legat de Cernăuți, de profesorul Aron Pumnul în a cărei casă a locuit și s-a ocupat de biblioteca dascălului.

Cu ocazia pierderii profesorului s-a născut oda *La Bucovina* în care dă frâu sentimentelor nutrite pentru patria sa adoptivă:

„N-oi uita vreodată dulce Bucovină,
Geniu-ți romantic, munții în lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltând printre stânce nalte
Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste câmpii-n zori”.

În Bucovina a fost hrănit din românismul curat a lui Aron Pumnul și din cel al urmașului la catedra Gimnaziului, Ion G. Sbierea.

Pierderea profesorului iubit în 1886 l-a îndemnat pe învățăcel să-i închine o elegie *La mormântul lui Aron Pumnul*, în care pierderea dascălului devine doliu al Țării:

„Îmbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină, Cu cipru verde-ncinge antiță fruntea ta; C-acuma din pleiada-ți auroasă și senină Se stinse un luceafăr, se stinse o lumină, Se stinse-o dalbă stea!”.

Soarta l-a adus pe Eminescu iarăși în Bucovina, prin alegerea ca secretar al Comitetului de organizare al serbării de la Putna din 1871. Serbarea a constituit un eveniment cu totul incomod la granița imperiului austro-ungar și a fost întâiul semn concret și manifest de unire a tuturor românilor, ceea ce, pentru bucovineni însemna mai mult decât orice altceva¹³.

Nici proza lui Eminescu nu e lipsită de imaginea Bucovinei. În romanul *Geniu Pustiu*, autorul pornește în lume pe drumul cel mare împărătesc de la Cernăuți la Blaj în 1866. Eminescologul Dimitrie Vatamaniuc ne spune că acest drum făurit de Imperiali de la Cernăuți – Siret – Suceava, mai departe pe la Vatra Dornei în Transilvania. Tot din acest roman care are ca temă Revoluția din 1848 răzbate un strigăt pentru unitatea națională a românilor: „Schimbați opiniunea publică, dați-i o altă direcțiune, răscoliți geniul național – [...] în care ideea românească să fie mai mare decât uman, genial, frumos, în fine, fiți români, români și iar români”¹⁴.

Eminescu este cel care vorbește în coloanele gazetelor de statutul identității românești din Bucovina. În cadrul acestor scrieri, autorul condamnă în termeni fără echivoc anexarea Bucovinei de către Imperiul habsburgic în 1775 și consideră acest act un rapt pentru care nu există nicio justificare în dreptul internațional¹⁵.

Basarabia este cîntată în lirică și apărută în publicistica eminesciană cu nesmintit curaj.

O primă descriere a spațiului natural basarabean, apare în proiectele de tinerețe denumite *Dodecameron dramatic*.

În fragmentul intitulat *Bogdan Vodă* se vorbește de rădăcinile viitorului descălecător (aici apare ca fiul voievodului de Maramureș Dragul):

¹⁰ *Ibid.*, p. 21.

¹¹ I. Roșu, *Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu. Originile*, Editura Cartea Românească, București, 1989, p. 61.

¹² Valentin Coșeneanu, *Eminescu, Aron Pumnul și Bucovina habsburgică*, Editura Junimea, Iași, 2017, p. 117 (Se va prescurta în continuare...).

¹³ Valentin Coșeneanu, *Eminescu...*, p. 160.

¹⁴ Eugen Todoran, G. I. Tohăneanu, *De ce Eminescu?*, Editura Timpul, Reșița, 1999, p. 46.

¹⁵ Valentin Coșeneanu, *Eminescu...*, p. 192-193.

„... Aici privești din miezul nopții
 Un râu puternic, [sprinten] curgând spre miază-zi
 Care apoi departe se varsă-n Marea Neagră
 La gura lui departe, pierdută-n zarea zilei
 Vezi o cetate mândră ce-i zic Cetatea-Albă.
 Iar despre soare-apune vezi iar un râu puternic
 Pe șapte guri, se zice, vărsându-se în mare,
 E Dunărea, aproape de gurile-i Chilia.
 Într-astea două râuri și între munți grei
 Privești o țară-ntreagă din codri și de dealuri,
 Din văi cu râuri line din codri fără capăt
 Vezi turme fără număr în zare răsărind
 Și buciumele sună duios și cânt de fluier –
 Sălbatici zboară caii mai iuți decât chiar vântul
 Și [câinii] urlă jalnic. Ciobanii cei călări
 Străbat ca și sigeata câmpiile întinse...”.
 Mirificul peisaj basarabean cu șesuri întinse și cu „soarele cel sfânt” care „parcă iese din pământ” e evocat și în postuma *Mușatin și codrul*:

„Acolo-n zarea depărtată
 Nistrul mai i s-arată
 Dinspre țările tătare
 Și departe curge-n mare
 La liman ca și o salbă
 Se-șira Cetatea Albă.
 Iar pe fața mării line
 Trec corăbile pline.
 Trec departe de pământ,
 Pânzele umflate-n vânt”.

Tonalitatea idilică se schimbă în versuri intens colorate dramatic în catrenul tulburător *La arme* („Auziți cum strigă slabii/ Și umiliții către noi:/ E glasul blândeii Basarabii/ Ajunsă-n ziua de apoi”)¹⁶.

În publicistică Eminescu scoate în priveliște rostul Bisericii Ortodoxe Române din Moldova care păstorea în Basarabia, prin Eparhia Hușilor și cea a Rădăuților care a avut în grijă Hotinul. Episcopia Hușilor a avut jurisdicție canonică și asupra Transnistriei, în satele și orașele dintre Nistru și Bug. La Dubăsari ființa la 1794 o tipografie bisericească. Dacă în Basarabia este o libertate religioasă, în Bucovina, Biserica Ortodoxă de aici a fost supusă la presiuni, ruptă de legătură canonică cu Moldova, a fost mutat sediul ei din Rădăuți la Cernăuți și a devenit din 1871 Mitropolia Bucovinei și Dalmației cu o Arhiepiscopie la Cernăuți și două eparhii sufragane în Dalmația. Cu toată această dezbinare la Cernăuți în cadrul Universității de aici a activat o Facultate de Teologie Ortodoxă unde mulți ardeleni, bănățeni, basarabeni, munteni și-au desăvârșit studiile teologice.

Atât în cazul Bucovinei și Basarabiei, Eminescu declară că acestea au fost pierdute nu „cu sabia”, ci prin Tratatul de Pace încheiat între Poartă și Imperiul Habsburgic în 1774-1775 și Imperiul Rus în 1812.

Chestiunea acestor retrocedări către poporul român devin pentru Eminescu „o cestiune de existență” deoarece anexările au fost făcute fără „bunăvoia noastră”¹⁷.

Eminescu este cel care cu pasul și cu condeiul a acoperit țara locuită de români. Peregrinările adolescentine de la un capăt la altul al țării în tovărășia unui caiet în care nota ce-l fascina, constituie o dovadă în acest sens. Așa a cunoscut rând pe rând Ardealul, Moldova, Bucovina, Oltenia și Banatul. El s-a identificat pentru totdeauna cu timpul poporului, a trăit istoria, tradiția și destinul neamului printr-o contopire a „geniului individual” cu cel „național”, astfel opera lui devine „expresia integrală a sufletului românesc”.

¹⁶ Nae-Simion Pleșca, „Basarabia în publicistica...”, p. 41-43.

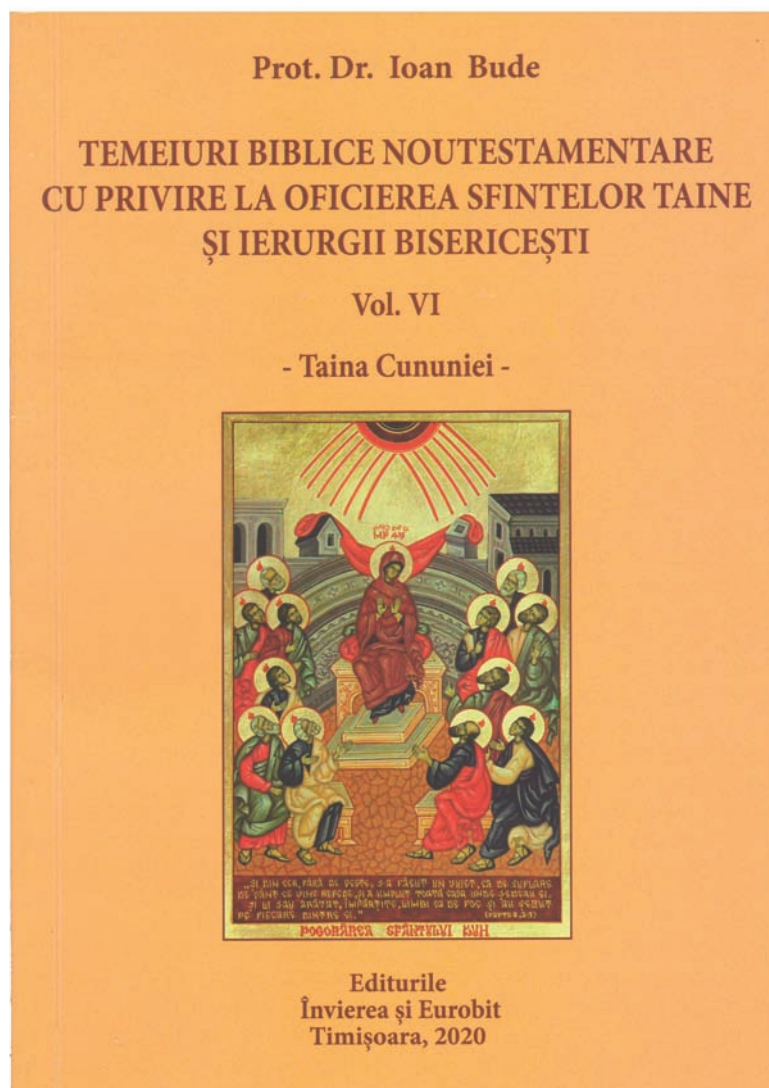
¹⁷ Mihai Eminescu, *Basarabia...*, p. 72; 131.

NOU VOLUM AL PĂRINTELUI PROTOPOP DR. IOAN BUDE

Preot prof. univ. dr. SORIN COSMA

Cartea apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan - Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, în Editurile Învierea și Eurobit, Timișoara, 2020, 126 pag.

Autorul arată că Taina Sfintei Cununii, a Căsătoriei sau a Nunții reprezintă firescul menirii și destinului uman sădit, înrădăcinat de Dumnezeu odată cu crearea bărbatului și a femeii. Actualizand-o, Mântuitorul o confirmă ca Sfântă Taină, trecând de la ordinea naturală la cea a harului, încât în comunitatea creștină se va statornici ca „*Taină în Hristos și în Biserică*”, pe măsură să definească familia întemeiată pe sfințenia harului lui Dumnezeu ca fiind „*Biserică în miniatură*”.

În acest context ideatic, prezentul studiu este structurat în 3 părți, după cum urmează:

Partea I-a recapitulează în patru capitole „antecedentele” vechitestamentare ale cununiei, privind: *originea ei divină, paradisiacă, valoarea ei fundamentală pentru istoria omenirii și principalele antichități familiale ale evreilor*.

O digresiune binevenită o face în capitolul al doilea, pledoaria în favorul femeii, disculpând-o de istorica acuză, în sensul că prin atitudinea ei a intrat păcatul în natura umană, uzurpând ordinea divină... De fapt, arată autorul, nu femeia a născut păcatul, ci ea „*L-a născut pe Dumnezeu*” (Galateni 4, 4-7; II Corinteni 5, 17-21), Vindecătorul naturii umane prin eliberarea din păcat.

În Partea a II-a, cuprinzând tot patru capitole, autorul selectează atât textele

evangelice — grupate ca de obicei: întâi cele sinoptice și apoi cele din Evanghelia a IV-a, cât și cele din cartea Faptele Apostolilor, din Epistolele pauline, sobornicești și din Apocalipsă, descriind pe rând, evoluția căsătoriei ca Sfântă Taină, cu emanciparea femeii de sub tutela ancestrală a bărbatului, prin deciziile ferme pronunțate de Însuși Hristos Domnul că „*ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă*” (Matei 19, 6), retezând astfel toate speculațiile și demersurile viclene ale orgoliilor masculine, de umilire și de dominare a singurei ființe pe care Dumnezeu i-a dăruit-o bărbatului atât ca ajutor asemenea cu el, cât și ca factor de echilibru pentru vindecarea singurătății lui, dar mai ales ca podoabă aleasă, atât spre întregirea frumuseții Edenului, cât și a întregii creații (Facerea 1, 31).

Dar importanța pe care Iisus Domnul o acordă Tainei Cununii, reiese cu precădere din Evanghelia a IV-a, din pericopa în care este descrisă nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 1-11), text care prezintă prima minune cu caracter euharistic, săvârșită public de Domnul, în mod intenționat, intim și binecuvântat a familiei, semn clar ca Mesia a ales să-și împlinească misiunea răscumpărătoare, pornind de la nivelul

familial de la care s-a și produs căderea omului, reabilitând astfel cea dintâi și cea mai prețioasă instituție umană, care stă la baza societății și istoriei întregii omeniri: *familia*.

Sfântul Apostol Pavel va aprofunda în scrierile sale rolul tipologic al familiei, cu finalitatea plenară în marea taină a unirii dintre Hristos și Biserica Sa (Efeseni 5, 21-33). Iar Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, în *Apocalipsă*, prezintă frumusețea de negrăit a nuntirii cosmice a Mielului-Hristos cu Mireasa Sa, Biserica, întregind astfel tabloul paradisiac al nunții care încorporează creația, cu cel a nunții eshatologice, cu care se încununază Împărăția lui Dumnezeu (Apocalipsa 19, 7-9).

În fine, pe baza unei bibliografii de aleasă calitate, în Partea a III-a, alcătuită din două capitole și intitulată „*Familia creștină și pericolele cu care se confruntă ea în prezent*”, succesiunea temelor este prezentată astfel:

În *primul capitol* sunt amintite principalele avertismente adresate de Insuși Hristos Domnul credincioșilor și Bisericii Sale, cu privire la nocivitatea și diversitatea metodelor utilizate de diavol, șarpele cel veșnic și neîmpăcatul dușman al omului și al familiei sale, ucigașul cel vechi și viclean, care nu se sfiește de nimeni și de nimic, spre a distruge zidirea lui Dumnezeu și mai ales pe om, care este „chipul măririi Sale celei negrăite”.

În al doilea capitol sunt enumerate câteva dintre cele mai reale și mai cutremurătoare pericole, care amenință familiile din zilele noastre: avortul, individualismul, desfrânarea, divorțul și sminteala din învățământul școlar denumită „educație”, sau „emanciparea” elevilor și a tineretului de sub autoritatea firească și sănătoasă a moralei creștine.

Ca soluție sigură și unică este recomandată, în final, întoarcerea la Dumnezeu, asemenea năvălitorilor de odinioară, a noastră a tuturor, prin Sfintele Taine, dar îndeosebi prin Sfânta Spovedanie, precum și întoarcerea la tradițiile sănătoase ale familiei strămoșești și revenirea la curajul creștinesc, al credinței în Hristos, care a creat și a mântuit marea familie a umanității și care va birui și, în final, va judeca lumea și faptele oamenilor.

În concluzie, adresându-se cu precădere preoților și profesorilor de religie, precum și oricărui cititor, volumul de față ca și întregul serial publicistic pe care îl continuă, reușește într-o manieră directă, simplă, concisă și clară, printr-o riguroasă selecție de texte minimal comentate, să prezinte adevărul Sfintelor Taine ca viață în Hristos prin Duhul Sfânt, cultivat de Biserică spre mântuirea lumii.

CUNOAȘTEREA LUI DUMNEZEU ÎN ÎMPREJURĂRILE CONCRETE ALE VIEȚII

SORIN MARIAN BUDAI
Teologie Pastorală anul IV

Cunoașterea lui Dumnezeu și a lucrărilor Lui are o importanță deosebită pentru om, cel puțin din două puncte de vedere. În primul rând, ea evidențiază valoarea și demnitatea omului, în calitate sa de purtător al chipului lui Dumnezeu, iar în al doilea rând, această cunoaștere îi asigură omului accesul la starea de desăvârșire spirituală, care îi asigură fericirea, atât în viața aceasta, cât și în eternitate. Legarea fericirii de cunoașterea lui Dumnezeu este exprimată în mod clar de Mântuitorul Hristos: „Viața veșnică aceasta este: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis” (Ioan 18, 3).

Cunoașterea este o necesitate. Omul nu poate trăi fără să cunoască. Lumea înconjurătoare, văzută sau nevăzută este obiect al cunoașterii. Noi înșine suntem obiect al cunoașterii pentru alții, dar și obiect al propriei noastre cunoașteri. Însotirea omului după cunoașterea lui Dumnezeu trebuie, totuși, să fie diferită de cunoașterea lumii și a ființelor create, întrucât cunoașterea lui Dumnezeu nu ține de nevoia noastră de informare, ci de nevoia mântuirii.¹

Cunoașterea lui Dumnezeu are caracter limitat, nu se poate defini în integralitate, fiind mai presus de orice noțiune, atribut sau simbol: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Dumnezeul nostru, Cel ce ești înălțimea desăvârșirilor celor nespuse și adâncul tainelor celor neurmate” (Acatistul Prea Sfintei Treimi, icosul I). Dumnezeu nu a voit a ne lăsa într-o neștiință completă, întrucât cunoașterea existenței Lui este așezată de El în chip firesc

în toți oamenii. Iar pe lângă aceasta, toată creația, păstrarea și rânduiala acesteia vestesc măreția firii dumnezeiești.² După cum spune și psalmistul: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria.” (Ps. 18,1)

¹ Paul Evdokimov, *Cunoașterea lui Dumnezeu în tradiția răsăriteană*. trad. de Pr. Vasile Răducă, Ed. Humanitas, București, 2013, p.8-9

² Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. de Pr. D. FECIORU, Ediția a III-a a, Ed. Scripta, 1993, București, p. 10

Părintele Stăniloae include în numărul modalităților de cunoaștere și cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurări concrete ale vieții. Dacă cunoașterea catafatică are un caracter intelectual, iar cea apofatică este o performanță accesibilă numai celor îmbunătățiți duhovnicește, toți credincioșii îl pot cunoaște pe Dumnezeu în acțiunea lui providențială, prin care sunt conduși în diferite împrejurări din viață, uneori hrănindu-le bunuri, alteori privându-i în mod pedagogic de ele.³ Și în primul caz, și în cel de al doilea este stimulată responsabilitatea noastră față de Dumnezeu și față de semenii. Dumnezeu ne oferă bunuri și ne invită să ne unim cu El și cu semenii în întărire sau ne mustră că n-am făcut aceasta și ne îndeamnă să ne căim și să facem în viitor ceea ce n-am făcut în trecut.⁴

Această cunoaștere constă în acțiunea proniatoare a lui Dumnezeu, îndreptată asupra tuturor oamenilor. Purtarea aceasta de grijă a lui Dumnezeu față de toți oamenii, este numită de către Sfântul Maxim Mărturisitorul „conducere prin judecată”. În același înțeles afirmă și Părintele Stăniloae: „Fiecare cunoaște pe Dumnezeu prin apelul ce-l face Acesta la el, punându-l în diferite împrejurări, în contact cu diferiți oameni, care îi solicită împlinirea unor îndatoriri, care îi pun răbdarea la grele încercări. Fiecare îl cunoaște în mustrările conștiinței pentru relele săvârșite; în sfârșit, îl cunoaște în necazurile, în insuccesele, în bolile proprii sau ale celor apropiați, dar și în ajutorul ce-l primește de la El în biruirea lor, este o cunoaștere care ajută la conducerea fiecărui om pe un drum propriu de desăvârșire.”⁵

În aceste situații, în aceste încercări și necazuri, îl simțim pe Dumnezeu ca o realitate prezentă. Aici apare dialogul dintre om și Dumnezeu, apare nevoia omului de a se îndrepta spre Dumnezeu, deoarece este împins spre rugăciune.⁶ Dialogul acesta este exprimat într-o manieră impresionantă în special în Psalmi și în Cartea lui Iov. „Doamne, Dumnezeu meu, am strigat către Tine și m-ai vindecat. Doamne, ai scos din iad sufletul meu ...” (Psalmul 29, 2-3). „Vezi că Dumnezeu vorbește când într-un fel, când într-alt fel, dar omul nu ia aminte ... El dă înștiințări oamenilor ... ca să-i întoarcă de la cele rele și să-i ferească de mândrie, păzindu-le sufletul de prăpastie și de calea mormântului. De aceea, prin durere, omul este mustrat în patul lui și oasele lui sunt zguduite de un tremur neîntrerupt... El se roagă lui Dumnezeu și Dumnezeu îi arată bunătatea Sa și îi îngăduie să vadă fața Sa cu mare bucurie și astfel îi dă omului iertarea Sa” (Iov 33, 14-26).

Părintele Stăniloae vorbește despre această cunoaștere ca fiind una intimă, cunoscând prin suferințele și încercările noastre, grija specială a lui Dumnezeu față de fiecare om în parte. Aceste încercări și dureri sunt modul în care Dumnezeu mă conduce spre ținta comună, spre împlinirea planului Lui.⁷

„Dacă nu ar exista boala mea, dacă nu ar exista moartea mea, posibilitatea să mor chiar mâine, ci aș putea să-mi stabilesc eu numărul zilelor, adică să stabilesc și să rânduiesc eu cât trăiesc, unde să merg și unde să mor, dacă aș ști că pot să rânduiesc să merg undeva, iar Dumnezeu să mă ducă acolo, atunci vă întreb: Ce mi-ar mai aminti că sunt trecător și vremelnic?”⁸ Vedem că Dumnezeu nu vrea ca noi să fim într-o stare de indiferență, ci ne vrea desăvârșiți, tocmai prin aceste împrejurări, devine mai transparent, putând a-L cunoaște prin acestea.

Există o corespondență firească între suferințele pe care le suportăm și propriile noastre păcate, care nu sunt altceva decât expresii ale îndepărtării noastre de Dumnezeu și de semenii. Pentru acest motiv, Sfântul Simeon Metafrastul spune că „acestea ți s-au întâmplat din dreapta judecată și poruncă a lubitorului de oameni Dumnezeu, pentru că te-ai arătat nrecunoscător față de El. Căci cele ce le-ai dat binefăcătorului tău, acelea le-ai și luat. Și cu ce măsură ai măsurat, cu aceea ți se va măsura și dreaptă este judecata lui Dumnezeu care sa făcut cu tine, suflet nrecunoscător și nemulțumitor, care ai uitat de binefacerile lui Dumnezeu”⁹

De asemenea, Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbește despre lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu, prin care El se face cunoscut: „Căci însăși firea ne dă o dovadă nu neînsemnată că, cunoștința Proniei a fost

3 Pr. prof. dr. Ștefan Buchiu, *Teologia Dogmatică Ortodoxă* Vol. 1, Ed. Basilica, București, 2017, p. 217

4 Pr. Sterea Tache, *Teologie Dogmatică și Simbolică*, vol. I, Ed. I.B.M.O București, 2003, p.43

5 Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol I, Ed. I.B.M.O, București, 2010, p. 144

6 Iustin Popovici, *Abisurile gândirii și simțirii umane*, trad. de Gabriel Mândrilă, Ed. Sofia și Metafrază, București, 2013, p. 72

7 Pr. D. Stăniloae, *op. cit.* p. 144

8 Arhimandrit Emilianos Simonopetritul, *Așteptarea lui Dumnezeu Despre boală suferință și moarte* Editura Egumenita, 2019, p.59

9 Sfântul Simeon Metafrastul, *Despre libertatea minții*, în *Filocalia*, Vol. V, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M.O București, 2011, p. 367

sădită în noi în chip natural, atunci când împingându-ne, fără să fi învățat înainte, spre Dumnezeu prin rugăciuni, în necazuri venite pe neașteptate, ne face să cerem de la El izbăvirea. Căci, cuprinși deodată de o strâmtoare, înainte chiar de a cugeta la ceva, strigăm fără voie pe Dumnezeu, de pare că Însăși Pronia ne atrage la ea»¹⁰ Purtarea de grijă a lui Dumnezeu, vedem că nu se limitează doar la anumite momente ale vieții noastre, ci ea este permanentă, iar noi trebuie să fim conștienți de ea, după cum explică Sfântul Paisie Aghioritul: „Va lăsa, oare, Dumnezeu făptura Sa? Mana, pe care Dumnezeu o dădea în fiecare zi israeliților în pustie, se strica dacă o țineau pe a doua zi.(cf. leșire 16,19-20). Așa a iconomisit Dumnezeu, pentru ca ei să aibă încredere în Pronia dumnezeiască.”¹¹

Pornind de la cuvântul Sfântului Maxim Mărturisitorul: „Iar ceea ce se numește în alt fel pronie și judecată e legat intim cu pornirile noastre libere, de la cele mai rele oprindu-le în multe feluri, iar spre cele bune întorcându-le cu înțelepciune”¹², putem spune că parte a lucrării proniatoare a lui Dumnezeu este și conștiința, care a fost sădită în firea fiecărui om. Tot despre conștiință vorbește și Sfântul Ioan Gură de Aur spunând că: „Dumnezeu, creând pe om, a sădit în fiecare judecata nemincinoasă a binelui și a răului, adică norma conștiinței”¹³; iar Origen o numește „o călăuză a sufletului și un educator al sufletului, care îl oprește de la rău și-l conduce la bine”

Raportarea omului la Dumnezeu în împrejurări diferite din viața sa este exprimată de Sfântul Ioan Gură de Aur astfel: „Iar când zic rugăciunea, ... cu sufletul îndurerat, cu cugetul concentrat, aceasta se ridică la cer și aduce vindecarea. Căci sufletul omenesc, câtă vreme se bucură de multă libertate, se revarsă și se împrăstie. Dar când vreo împrejurare îl strâmtorează..., trimite rugăciunile cele curate și fervente spre înălțime. Și ca să afli că mai ales cele făcute în necaz sunt ascultate, ascultă ce spune proorocul: «în necazul meu către Domnul am strigat și m-a auzit». Să ne încălzim deci conștiința, să ne îndurerăm sufletul cu amintirea păcatelor..., nu ca să-l aducem la disperare, ci ca să-l pregătim să fie ascultat, ca să-l facem să fie treaz, să vegheze și să atingă înseși cerurile. Căci nimic nu alungă atât de mult nepăsarea și moleșeala ca durerea și necazul, care adună cugetul din toate părțile și-l întoarce spre Dumnezeu”¹⁴

„Rugați-vă neîncetat!” (I Tes. 5, 17), acest îndemn al Sfântului Apostol Pavel ne îndrumă spre o comuniune permanentă cu Dumnezeu. Rugăciunea este izvor de pace și de har. „Viața de rugăciune, denistatea ei, adâncimea ei, ritmul ei ne măsoară sănătatea duhovnicească, gradul comuniunii personale cu Dumnezeu și al cunoașterii Sale”¹⁵. Pacea lăuntrică, izvorâtă din rugăciune, este dovada clară a prezenței lui Dumnezeu în suflet. Îl cunoaștem pe Dumnezeu în rugăciunile noastre, în mod special în momentele mai dificile, când cel care se roagă crede cu adevărat că ajutorul poate veni numai de la Dumnezeu. Tocmai de aceea, Dumnezeu se face simțit mult mai prezent atunci când ne rugăm cu convingerea că El ne ascultă și ne ajută.¹⁶

O rugăciune aparte, din tradiția isihastă, *Rugăciunea lui Iisus*, face simțită prezența lui Dumnezeu, cu ușurință, în sufletul celui care o practică. Prin acest exercițiu de a „coborî” mintea în inimă se conștientizează prezența lui Hristos în inima omului. Prin invocarea numelui lui Iisus, inima omului îl primește în mod real pe Domnul, întrucât Numele este o formă a prezenței Sale. Așadar: „Rugăciunea inimii eliberează spațiile acesteia și îl atrage aici pe Iisus prin repetarea ei neîncetată: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!”¹⁷

Pe Dumnezeu îl cunoaștem și prin solicitările semenilor noștri. **În** apelurile acestora, noi trebuie să sesizăm chemarea Mântuitorului Hristos: „Atunci dreptii îi vor răspunde zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau când **Ți**-am dat să bei?... Iar împăratul, răspunzând, le va zice: Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25, 37-40). De fapt, în mâna întinsă a săracului trebuie să vedem chiar mâna lui Hristos, iar în fața chinuită de suferință a acestuia, fața lui Hristos, care Se identifică astfel cu persoana umană aflată în suferință.¹⁸

10 Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M.O București, 2006, p. 271

11 Cuviosul Paisie Aghioritul, „Cuvinte duhovnicești II. Trezire duhovnicească”, Editura Evanghelistos, București, 2017, p. 270

12 Ibidem, p. 199

13 Expositio is Ps. CXLVII, 3; P.G. LV, 482.

14 Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre necunoașterea lui Dumnezeu*, trad. de Walter Alexander, Ed. Herald, București, 2007, p. 43

15 Paul Evdokimov, *op. cit.*, p. 123

16 Pr. D. Stăniloae, *op. cit.* p. 146

17 Paul Evdokimov, *op. cit.*, p. 84

18 Pr. D. Stăniloae, *op. cit.* p. 148

Îl cunoaștem pe Dumnezeu în aproapele nostru prin chipul lui Dumnezeu din el. Fiecare om botezat îl are pe Hristos ca realitate lăuntrică, putem astfel spune că „ Numai Dumnezeu ne face să-L cunoaștem pe Dumnezeu»¹⁹ Îl putem cunoaște pe Dumnezeu prin iubirea nepăcătoasă de sine, care aparține firii umane, și pe care ne-o recomandă Mântuitorul atunci când zice: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”(Matei 19, 19;22, 39; Luca 10, 27) și care presupune că trebuie să te iubești pe tine în calitate de ființă creată după chipul lui Dumnezeu, să te iubești pe tine în Dumnezeu și să-L iubești pe Dumnezeu în tine. Această iubire trebuie îndreptată prin faptă către aproapele nostru, pentru a înțelege prezența lui Dumnezeu în acela. În această idee, Didim din Alexandria, citează aceste cuvinte ca venind de la Însuși Mântuitorul Hristos: „După Dumnezeu, vezi-L pe Dumnezeu în oricare dintre frații tăi. „²⁰În același duh, Sfântul Teofil al Antiohiei, *cerându-i-se să-L arate pe Dumnezeu unu păgân, a răspuns: „Arată-mi omul tău și eu ți-L voi arăta pe Dumnezeul meu „*²¹

Pe lângă ajutorul trupesc, de mare importanță este mila sufletească. „Căci milostenia, spune Sfântul Ioan Gură de Aur,este de multe feluri, iar porunca aceasta este mult cuprinzătoare.”²² Faptele de milostenie au valoare când sunt făcute din dragoste. Iar Dumnezeu le va răsplăti cu mărinimie. Cei milostivi „se vor milui”. „S-ar părea că răsplata aceasta nu-i decât o întoarcere a milosteniei făcute, dar nu-i așa, pentru că răsplata e mai mare decât fapta. Cei milostivi miluiesc ca oameni, dar sunt miluiți de Dumnezeul tuturor; iar mila dumnezeiască nu este egală cu mila omenească; ci pe cât e de mare deosebirea între răutate și bunătate, pe atât e de mare deosebirea între mila omenească și mila dumnezeiască.”²³

În orice împrejurare a vieții noastre, în orice relație și contact pe care îl avem cu aproapele nostru, pe întreg parcursul vieții noastre, simțim chemarea lui Dumnezeu, pentru a ne îndrepta spre El și pentru a-L cunoaște. Cunoașterea lui Dumnezeu din împrejurările concrete ale vieții este o cunoaștere practică, existențială, în care experiem caracterul Lui personal și marea Sa iubire față de noi, în calitate de Creator, Proniator și Mântuitor. Pentru acest motiv, elementele catafactice se îmbină în mod armonios cu cele apofatice.

Bibliografie:

1. Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, trad. de Pr. D. FECIORU, Ediția a III-a a, Ed. Scripta, 1993, București,
2. Sfântul Simeon Metafrastul, *Despre libertatea minții*, în *Filocalia*, Vol. V, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M. O București, 2011
3. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M.O București, 2006
4. Cuviosul Paisie Aghioritul, *„Cuvinte duhovnicești II. Trezire duhovnicească”*, Editura Evanghelistos, București, 2017
5. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre necunoașterea lui Dumnezeu*, trad. de Walter Alexander, Ed. Herald, București, 2007
6. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Expositio is Ps. CXLVII*, 3
7. Sfântul Ioan Gură de Aur *Omilii la Matei*, 15, 4; P.S.B. 23
8. Paul Evdokimov, *Cunoașterea lui Dumnezeu în tradiția răsăriteană*. trad. de Pr. Vasile Răducă, Ed. Humanitas, București, 2013
9. Pr. prof. dr. Ștefan Buchiu, *Teologia Dogmatică Ortodoxă Vol. 1*, Ed. Basilica, București, 2017
10. Pr. Sterea Tache, *Teologie Dogmatică și Simbolică*, vol. I, Ed. I.B.M.O București, 2003
11. Pr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol I, Ed. I.B.M.O, București, 2010, p. 144
12. Iustin Popovici, *Abisurile gândirii și simțirii umane*, trad. de Gabriel Mândrilă, Ed. Sofia și Metafraze, București, 2013
13. Arhimandrit Emilianos Simonopetrul, *Așteptarea lui Dumnezeu Despre boală suferință și moarte* Editura Egumenita, 2019

¹⁹ Paul Evdokimov, *op. cit.*, p 169

²⁰ Ibidem, p. 147

²¹ Ibidem, p. 49

²² Sfântul Ioan Gură de Aur *Omilii la Matei*, 15, 4; P.S.B. 23, p.179

²³ Ibidem

**"Restaurarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural de interes național Biserica Ortodoxă
"Învierea Domnului" din comuna Belinț"**

Parohia Ortodoxă Română Belinț, cu sediul în comuna Belinț, nr. 444, județul Timiș, a finalizat proiectul "Restaurarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural de interes național Biserica Ortodoxă "Învierea Domnului" din comuna Belinț" (cod SMIS 118700), co-finanțat prin Regio - Programul Operațional Regional 2014-2020, Fondul European de Dezvoltare Regională, în baza Contractului de finanțare încheiat cu Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene prin Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest.

Valoarea totală a Contractului de finanțare este de 2.520.330,63 lei, din care valoarea totală a contribuției publice 2.409.533,24 lei. Valoarea eligibilă nerambursabilă din FEDR este 83,30% din valoarea totală eligibilă aprobată (2.458.707,39 lei), respectiv de 2.048.103,26 lei.

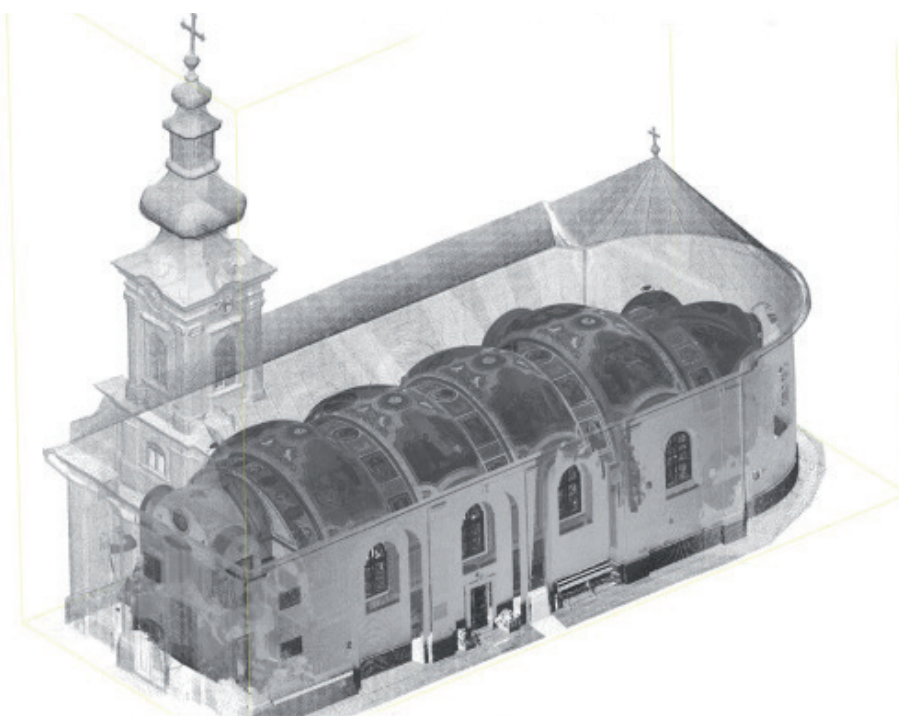
Proiectul s-a implementat în localitatea Belinț, Nr. 443 - 444, județul Timiș pe o durată de 43 luni de la semnarea Contractului de finanțare.

Obiectivul general al proiectului constă în restaurarea, conservarea și valorificarea obiectului patrimonial cultural de interes național Biserica Ortodoxă Română "Învierea Domnului" din comuna Belinț, în vederea creșterii competitivității economice a arealului comunei Belinț.

Obiectivele specifice ale proiectului constau în:

1. Restaurarea, consolidarea și conservarea a 1 obiectiv de patrimoniu cultural de clasa A în mediul rural al localității Belinț în perioada de implementare a proiectului;
2. Creșterea numărului mediu anual de vizitatori la minim 60 vizitatori/anual la obiectivul de patrimoniu cultural vizat, până la finalizarea implementării proiectului, în decursul a 43 de luni;
3. Valorificarea a 1 obiectiv cultural de patrimoniu după terminarea lucrărilor de restaurare, prin promovarea și includerea sa în circuitul public, în perioada de implementare a proiectului.

Lucrările finalizate de restaurare, consolidare și conservare au implicat activități menite să pună în valoare obiectul de patrimoniu de interes național, prin intervenții care au vizat atât învelișul exterior al bisericii asupra căruia s-au executat operații de reabilitare cu caracter general, cât și la interior, unde s-au prevăzut intervenții locale: reparații la înveliș, reparații la fațadă, lucrări de refacere și îmbunătățire a substanței construite, lucrări perimetrale, lucrări interioare, lucrări de consolidare.

Dorință

Ești lumină-n lumina gândului meu
Ca sufletele cuprinse în stele
Te-ai înălțat, ne privești și ascuți tot mereu
Și ne-ai spus că ne duci înspre ele

Pământul întreg e o arvună la cer
Contopit de pe-acuma cu el
Așteptăm întoarcerea ta în curând
Toți plecați în rugare o cer

Îngemănați ca lujerii la floare
Crescuți prin ploi din norii înșirați
În caierul de vremuri petrecute
Noi ți-am fost toți la începuturi frați

Tu ești zi de zi printre noi
Și cu noi fi-vei cât pământul
Ești în lumină în raze de zori
Ești în suflet cu dorul și gândul

Toate faptele tale au fost ca să mântui
Să ierți pe cei care ți-au făcut rău
Pe cei care făcut-au sulți pe nicovala urii
Și au fost lași și răi la suflet mereu

Dă-ne Doamne din mila Ta iar
După bunătatea pe care o ai
Și ne iartă de tot ce-am greșit
Să putem să ajungem la rai.

TEODOR JURCA

Adunate într-o mare iubire!

Pentru cei căzuți în umbra vremii
Stăm adunați într-o iubire
Să le aducem prinos
Rugăciunile noastre și flori.
Veșnica pomenire!
De-o mie de voci.
Rugăciunile către Hristos
Pios să se știe
Adunate într-o mare iubire!

PETRU JICHICI

Nouă primăvară

Martie surâde-n prima zi cu soare -
Cu seninul tot , cerul înflorește -
Ziua , în lumină , crește , crește , crește -
Primăvara este plină de candoare .

Ghiocei răsar unde-a fost zăpadă -
Liliacul poartă muguri verzi și cruzi -
Când iubești natura , poți să o auzi
Și să vezi ce ochiul e lăsat să vadă .

Vremea e frumoasă , vremurile hâde -
Primenim și gânduri , primenim și fire -
Muguri , flori și iarbă , gânduri cu iubire ,
Anotimp în care soarta ne surâde .

Să fim oameni toți , buni , cinstiți , curați -
Să-nvățăm că roata se învâрте-n timp ...
Să trăim din plin noul anotimp
Și în sfântă țară să trăim ca frați .

Primăvara este plină de candoare -
Ziua , în lumină , crește , crește , crește ...
Cu seninul tot , cerul înflorește -
Martie surâde-n prima zi cu soare .

Dr. TEONA SCOPOS

Rugăciune

Doamne, milă cerne peste noi
Ca ploaia peste pământul însetat
Pe toți ne scoate din nevoi
Când sufletul e împovărat.

Iartă-ne că am greșit
Și-adesori Te-am întristat.
Un înger din cer mi-a șoptit
Căci pentru noi ai lăcrimat.

Gheța din inimi o topește
Cu dragostea divină.
Lumea Ta o mântuiește,
Asta-i dorința mea deplină.

Mucenicul

Doamne, n-am putere mare
Să fac multă ascultare.
Însă gândul meu e mare
Ți-l voi spune îndată care.

Pentru credință vreau să mor
Să mă duc unde mi-e dor,
Să-ți cânt cu Îngerii în cor
Să fiu mereu în preajma lor.

Harul Tău să mă întărească,
Din el să mă nască
Pentru viața mucenicească
Gândul să mi-l îplinească.

S-ajung în al Tău locaș
Însoțit de-un Îngerăș
Ca să fiu pe veci părtaș
Lângă un Mucenic ostaș.

Pofta

De ai putere mare,
Să te fălești, rost n-are.
Ci omule, știi care
E lucru de mirare?

Cel ce pofta și-a tăiat
Și la luptă a plecat
Și se roagă ne-ncetat
Acesta-i de lăudat.

Din loc munții de-ai muta
Nu e cu puterea ta.
Ce ține de voința ta
Asta e răsplata ta.

Monahia ELENA – mănăstirea Timișeni

Tânjind după dragostea Ta, Părinte

Doamne, de ar fi să vorbesc despre minunile Tale,
De iubirea Ta mare ce se revarsă peste noi mereu
Aș mărturisi că Tu ești mereu Același care,
Mi-ai întins o mână când mi-a fost atât de greu.
Aș mai mărturisi și bucuria și fiorul pe care îl simt,
Când te reîntâlnesc în taină în smerita rugăciune
Și îți aud în inimă pașii tăi parcă venind,
Și câtă bucurie și dorință lumii de a spune.
Că Tu ești prezent în fiecare clipă a vieții noastre,
În fiecare moment de bucurie ori de slăbiciune
Tu ne ridici din boala ce ne conduce înspre
moarte,
Fiind Domnul vieții și al lumii binefăcător
Stăpâne.
Lumea întreagă se prăbușește în deznădejde și
uitare,
Uitând voit de binefacerile Tale cele mari și multe
Prea puțini privesc cu încredere departe în zare,
Preocupați de propriile griji al zilei, de lucrurile
mărunte.
Tu ne aștepți să îți cerem din toată inima noastră
ajutorul,
Însă lumea îți spune că se poate descurca în lipsa
Ta de acum
Ea nu pricepe că este de ajuns câteodată numai
dorul,
După o iubire nemărginită ale cărei urme
inevitabil rămân.

Preot CONSTANTIN MILIN

Întrunirea Sfântului Sinod, la București

În ziua de 25 februarie, în Palatul Patriarhiei din București, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Nichifor Horia ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor. Noul Episcop-vicar va purta titulatura de Preasfințitul Părinte Nichifor Botoșăneanul. Hirotonia va avea loc la Iași în ziua de duminică, 07 martie 2021.

Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret și pe Preacuviosul Părinte Arhimandrit Nestor Dinculeană ca Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Devei și Hunedoarei. Noul Arhiepiscop-vicar va purta titulatura de Preasfințitul Părinte Nestor Hunedoreanul. Hirotonia va avea loc la Deva în ziua de duminică, 07 martie 2021.

În cadrul aceleiași ședințe, au mai fost luate următoarele hotărâri:

Declararea anului 2022 în Patriarhia Română ca **Anul Omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al Sfinților isihasți Simeon Noul Teolog, Grigore Palama și Paisie de la Neamț.**

Începerea demersurilor de canonizare a unor mărturisitori și mari duhovnici misionari români din timpul comunismului, în anul 2025, cu prilejul împlinirii a 140 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române (1885) și a 100 de ani de la înființarea Patriarhiei Române (1925). Sfântul Sinod a reamintit obligația statutară a Bisericii Ortodoxe Române de a rămâne în comuniune și unitate dogmatică (doctrinară), liturgică (sacramentală) și canonică (disciplinară) cu Biserica Ortodoxă universală. Prin urmare, Biserica Ortodoxă Română nu poate modifica doctrina sa, ritualul său liturgic-sacramental și disciplina sa canonică, îndemnând pe toți slujitorii săi la mai multă responsabilitate în săvârșirea Sfintelor Taine și ierurgii.

În acest sens, luând act de discuțiile, îngrijorările și neînțelegerile apărute în spațiul public pe tema Botezului copiilor cu sănătate precară, Sfântul Sinod a făcut câteva precizări:

1) Înainte de săvârșirea Sfintei Taine a Botezului, preotul are obligația de a se întâlni cu părinții și nașii copilului, care, după consultarea lor cu medicul pediatru, vor prezenta preotului starea de sănătate a copilului și dorința ca el să fie botezat;

2) În cadrul Facultăților de Teologie din Patriarhia Română se va acorda o atenție sporită practicii liturgice referitoare la săvârșirea actului întregitei „afundări” din timpul slujbei Botezului, practică liturgică obligatorie pentru studenții teologi din anii terminali ai secțiilor de Teologie Pastorală;

3) În fiecare protopopiat din cuprinsul Patriarhiei Române va fi organizată o consfătuire anuală cu preoții, referitoare la săvârșirea corectă a fiecărei Sfinte Taine. Vor fi susținute, de asemenea, cateheze cu credincioșii privind semnificația duhovnicească a Sfintelor Taine.

Alte aprobări:

Au fost aprobate textele liturgice (slujba, acatistul și paraclisul) pentru cinstirea Sfântului Sfințit Mucenic Zenovie, episcopul Ciliciei, și a surorii sale Zenovia (30 octombrie), precum și includerea acestor texte în cărțile de cult;

A fost aprobat ca, în textul Calendarului creștin-ortodox pentru anul 2022, la rubrica Zile și date importante, să fie incluse „Ziua drapelului național” (26 iunie) și „Ziua imnului național al României” (29 iulie) (**Biroul de Presă al Patriarhiei Române**).

Pomenirea primului mitropolit al restauratei Mitropolii a Banatului

În cea dintâi duminică din perioada Triodului, 21 februarie, Părintele Mitropolit Ioan s-a aflat în mijlocul credincioșilor Parohiei Cornești (Jadani), Protopopiatul Timișoara I, pentru a binecuvânta bustul Mitropolitului Vasile Lazarescu (1969-1994) și a oficia slujba Parastasului, cu prilejul împlinirii a 52 de ani de la plecare sa la Domnul.

Bustul Mitropolitului Vasile Lazarescu, realizat de cunoscutul sculptor bănățean Aurel Gheorghe Ardeleanu, autor a peste 70 lucrări sculpturale amplasate în zona de S-V a României, a fost finanțat de Consiliul Local Orțișoara, cu sprijinul Arhiepiscopiei Timișoarei și a Parohiei Cornești.

La această importantă manifestare au participat credincioși din parohie, preoți din parahiile vecine, primarul și consilierii locali ai comunei Orțișoara, precum și urmașii familiei Mitropolitului Vasile Lazarescu.

La finalul rugăciunilor de binecuvântare a bustului și a slujbei de Parastas, Părintele Mitropolit Ioan, vădit emoționat, a evocat în fața credincioșilor prezenți, personalitatea de excepție a Mitropolitului Vasile, născut și crescut în satul lor, care de mic, din copilărie a cântat în strana bisericii cu fratele, tatăl și bunicul său.

De asemenea, Înalțul ierarh a reliefat activitatea universitară, teologică, științifică, culturală, muzicală a Mitropolitului Lazarescu, ctitor al catedralei mitropolitane din Timișoara, unde trupul său a

fost depus într-o nădejde de învierii și a vieții de veci.

Înaltpreasfinția Sa a făcut referire și la suferința prin care a trecut acest vrednic ierarh al Bisericii noastre, care în anul 1961, a fost înlăturat în mod abuziv din scaunul mitropolitan, de către autoritățile comuniste atee ale vremii.

După încheierea acestei binecuvântate manifestări, din partea urmașilor familiei Lazarescu și a Primăriei Orțișoara au fost oferite tuturor credincioșilor prezenți pachete cu prinoase.

Vizită pastorală la parohia Timișoara Iosefin

În prima duminică a Triodului, numită a Vameșului și a Fariseului, Parohia Timișoara-Iosefin a primit vizita pastorală a Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului.

După întâmpinarea Înaltpreasfinției Sale de către pr. Ionel Popescu, parohul bisericii cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, împreună cu preoții slujitori și cu credincioșii parohiei, a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către soborul preoților slujitori, răspunsurile liturgice fiind date de corala parohială „Doina Banatului”, dirijată de prof. Florin-Nicolae Șincari.

Cuvântul de învățătură a fost rostit de către Părintele Mitropolit Ioan, care a explicat pericopa

evangelică de la Luca 18,10-14, unde se vorbește despre rugăciunea vameșului și a fariseului.

„Citim în Sfânta Evanghelie că vameșul își bătea pieptul, spunând: Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosul. De ce își bătea pieptul, iubiți credincioși? De aceea își bătea pieptul ca să nu-și mai dorească a săvârși păcatul, pe care îl regreta din adâncul ființei sale. În parabolă se vorbește de doi oameni, și eu aș zice, că sunt trei. Al treilea om suntem fiecare dintre noi. Cei doi s-au suit la templu, dar eu de multă vreme nu am mers și nu merg pe cărarea bisericii; și de aceea mărturisesc că nu l-am ajuns nici pe fariseu în trăirea credinței și a vieții de rugăciune”, a precizat Părintele Mitropolit Ioan.

Filantropie la Centrul eparhial

De-a lungul veacurilor, Biserica noastră a fost mereu implicată în viața poporului român, pe care l-a slujit atât cu cuvântul cât și cu fapta.

Misiunea principală a Bisericii a fost și a rămas mântuirea omului. Prin propovăduirea Evangheliei, Biserica arată credincioșilor calea spre mântuire și, totodată, mijloacele pentru dobândirea ei. Din rândul acestor mijloace fac parte și cele de ordin filantropic, ale căror rădăcini se regăsesc chiar în perioada apostolică.

Biserica Ortodoxă Română a desfășurat, la rândul ei, o bogată activitate caritativă și de asistență socială, ajutând pe cei aflați în necazuri și în sărăcie atât sub formă individuală cât și sub formă instituționalizată.

În perioada 1989-1945, instituțiile filantropice ale Bisericii noastre au fost desființate, dar după 1990 au fost reînființate și au devenit locașuri de adăpost și de îngrijire pentru nevoiași, bolnavi, orfani, văduve etc.

La nivelul Mitropoliei Banatului, funcționează, de exemplu, Fundația „Filantropia”, alte fundații și asociații fiind active în cadrul parohiilor ori mănăstirilor. Sprijinul lor pentru alinarea suferințelor semenilor s-a derulat constant în ultimele trei decenii, iar în anul 2020, pe fondul problemelor declanșate de pandemie, a crescut în intensitate. Suma totală investită anul trecut în activitățile filantropice ale județului nostru, pentru spitale, așezăminte destinate copiilor și vârstnicilor, familiilor cu mulți copii, vârstnicilor singuri și fără aparținători, a fost de 4.250.000 lei.

La începutul acestui an, activitatea filantropică a fost reluată. Astfel, Centrul eparhial a răspuns prompt solicitării primite de la autoritățile locale de a sprijini nou înființatele centre pentru vaccinarea populației cu două frigiderare noi și de mare capacitate, necesare păstrării vaccinurilor în condiții optime.

Frigiderarele au fost achiziționate și donate Primăriei Timișoara, spre a fi folosite în cele două centre municipale.

Săvârșind asemenea fapte de întrajutorare, Biserica rămâne credincioasă îndemnului mântuitor: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui” și împlinește cuvântul apostolului Pavel: „Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos” (**Biroul de presă al Centrului eparhial**).

Evenimente la parohia Timișoara Iosefin

Parohia Timișoara Iosefin aniversează, anul acesta, 100 de de la înființare și 90 de ani de la constituirea coralei „Doina Banatului”. În acest context, duminică, 7 februarie, după Sfânta Liturghie, a fost oficiată slujba de pomenire pentru profesorul, compozitorul, folcloristul și dirijorul Nicolae Ursu (+ 10 februarie 1969), care a dirijat corul din biserica noastră până la data de 06 octombrie 1946, când a fost târnosită catedrala mitropolitană și corul s-a mutat în noul lăcaș de închinare.

Nicolae Ursu (1905 -1969) a fost cinstit și pomenit de către membrii coralei noastre și la 28 august 2020, în cimitirul central din Cluj-Napoca, unde își doarme somnul de veci.

Prin opera sa muzicală impresionantă, din care fac parte și compozițiile religioase, Nicolae Ursu și a înscris numele în istoria muzicii naționale. Remarcabil este, totodată, curajul acestui muzicolog bănățean, crescut de bunicul și de tatăl său pe lângă strana bisericii din Șanovița, de a dirija corala mitropolitană a Timișoarei între anii 1946 – 1960, adică în perioada prigoanei comuniste împotriva Bisericii și a intelectualității creștinedințaranoastră.

Preoții slujitori și credincioșii parohiei noastre îi vor pomeni, anul acesta, pe toți ctitorii, miluitorii, binefăcătorii, care au contribuit la înființarea parohiei și a corului, pe oamenii de artă care au împodobit lăcașul bisericesc cu pictură și sculptură, precum și pe slujitorii culturii, personalități ale orașului nostru care s-au implicat, de a lungul celor 100 de ani, în viața bisericească a parohiei Iosefin. Așa, de pildă, la 21 februarie a.c., va fi pomenit și preotul ctitor Ioan Imbroane, de la a cărui plecare la ceruri comemorăm 80 de ani.

Acesta este prinosul nostru de recunoștință față de vrednicii înaintași care ne-au lăsat moștenire parohia, casa culturală (parohială) corul și tradițiile creștin-ortodoxe ziditoare de suflet în această parte a orașului (**a consemnat preot dr. IONEL POPESCU**).

Strângere de fonduri pentru asociația „Salvați copiii”

La inițiativa și cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în eparhia noastră a început campania destinată strângerii de fonduri pentru Asociația „Salvați copiii”, filiala Timișoara.

Prima acțiune concretă din cadrul acestei campanii umanitare, sprijinită de Arhiepiscopia Timișoarei, s-a derulat duminică, 07 februarie a.c., la catedrala mitropolitană din Timișoara și s-a finalizat cu colectarea unei sume apreciabile, care va fi virată de către Centrul eparhial în contul asociației „Salvați copiii”.

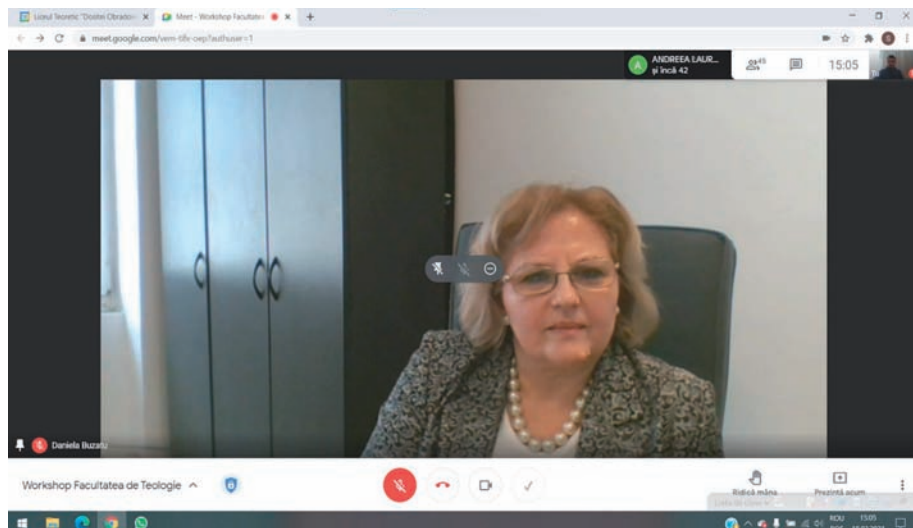
În săptămânile care urmează, cu purtarea de grijă a Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, campania pentru strângerea de fonduri se extinde la nivelul protopopiatelor și al parohiilor din eparhia noastră, așa încât, înainte de Postul Învierii Domnului, să sprijinim efortul medicilor și al tuturor celor care, cu dăruire și cu multă jertfă, diriguiesc activitățile Asociației „Salvați copiii” și să fim de folos, cu bănușii donați, copiilor bolnavi, traficați, săraci, fără părinți, care au nevoie de dragostea și ajutorul nostru, și pe care îi purtăm în rugăciunile ce le înălțăm către bunul Dumnezeu.

Odată cu aceasta, adresăm alese mulțumiri bunilor credincioși și slujitorilor Bisericii noastre pentru donațiile făcute și rugăm pe Părintele cersesc să le răsplătească tuturor cu sănătate și pace sufletească, bucurie duhovnicească și mântuire (**Biroul de presă al Arhiepiscopiei Timișoarei**).

Consfătuiri ale profesorilor de Religie din județul Timiș

În vederea organizării activităților specifice disciplinei Religie, marți 16 februarie, Inspectoratul Școlar Județean Timiș a organizat Consfăturile județene ale profesorilor de Religie din județul Timiș. Activitatea s-a desfășurat în sistem online pe platforma Microsoft Teams și au participat 150 profesori de Religie din județul Timiș.

Înaltpreasfinția Sa, Părintele Ioan – Mitropolitul Banatului a transmis binecuvântarea Înaltpreasfinției

Sale, tuturor profesorilor de Religie din cadrul eparhiei, manifestându-și interesul în mod deosebit pentru calitatea actului didactic al orei de Religie Ortodoxă. Părintele Mitropolit a transmis elevilor și părinților toată dragostea și rugăciunea Înaltpreasfinției Sale pentru trecerea cu bine peste toate dificultățile create de pandemie.

Înaltpreasfinția Sa dorește intensificarea colaborării dintre Școală și Biserică, creând în acest sens o colaborare a

mediului teologic universitar din Timișoara, printr-un dialog creativ paideic, cu mediul preuniversitar, în vederea sprijinirii profesorilor de Religie la clasă.

Activitatea s-a desfășurat în cadrul „Calendarului Consfăturilor cadrelor didactice din județul Timiș”, aprobat de domnul inspector școlar general, prof. Marin Popescu.

La această activitate a fost invitat părintele dr. Nichifor Tănase, consilier pentru învățământ în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe a Timișoarei și un reprezentat al Casei Corpului Didactic Timiș, profesor metodist Călin Diaconescu.

În cadrul întâlnirii, părintele consilier a inițiat și prezentat workshopul „Inteligența credinței și vocația autentică a creștinului”, adresată profesorilor de Religie care predau la clasele de nivel liceal, realizat în parteneriat cu Facultatea de Teologie Ortodoxă – Universitatea de Vest Timișoara.

În cadrul întâlnirii au fost abordate următoarele teme:

- Prezentarea ofertei de formare a Casei Corpului Didactic Timiș pentru disciplina Religie, printr-un curs de formare avizat de Ministerul Educației și Cercetării;
- Dezvoltarea parteneriatelor în colaborare cu Biserica din comunitate;
- Reorganizarea activităților în cadrul Proiectului „Cercul de lecturi religioase” (nivel primar și gimnazial);
- Prezentarea Platformei de comunicare a profesorilor de Religie, dar și a platformelor inițiate la nivel național pentru predarea online;
- Reorganizarea Cercurilor pedagogice;
- Prezentarea activităților metodico-științifice;
- Organizarea inspecțiilor în vederea obținerii gradelor didactice;
- Prezentarea activităților derulate în cadrul cursului CRED – “Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” – Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020;
- Continuarea activităților inițiate în cadrul cursurilor de formare organizate în parteneriat cu Societatea Biblică Interconfesională România: “Explorare în lumea Bibliei” și “Vindecarea traumei”.

În cadrul activității, părintele consilier dr. Nichifor Tănase a prezentat importanța dezvoltării parteneriatelor educaționale și derularea concursului catehetic „Biserica – familia românilor de pretutindeni”, în cadrul activităților specifice anului omagial 2021.

Doamna inspector școlar pentru disciplina Religie, prof. Daniela Liliana Buzatu a prezentat propunerile privind reorganizarea activităților din cadrul „Cercului de lecturi religioase”, exemple de bună practică și materiale didactice specifice acestui proiect, derulat în școlile din județul Timiș (nivel primar și gimnazial).

Profesorii de Religie au prezentat exemple de bună practică derulate la nivelul unităților de învățământ, privind modalitatea de predare online.

A fost prezentată platforma de comunicare a profesorilor de Religie din județul Timiș, prin

realizarea unui drive comun, în cadrul căruia sunt prezentate exemple de bună practică, elemente de legislație specifică disciplinei, activități derulate în cadrul parteneriatelor educaționale, ghiduri și scrisori metodice.

Un număr de 35 profesori de Religie s-au înscris și au participat la cursurile din cadrul Proiectului de formare continuă, acreditat de M.E.C. – 120 ore, 30 credite profesionale transferabile: CRED – “Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” – Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

Au fost reorganizate Cercurile Pedagogice ale disciplinei Religie și au fost prezentate propunerile activităților metodico-științifice în cadrul acestor cercuri pedagogice:

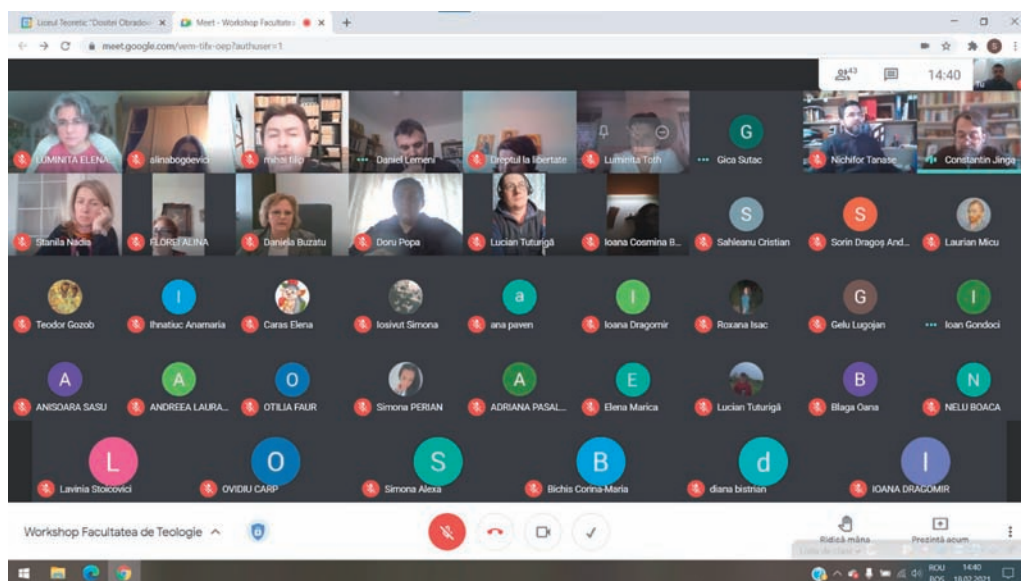
- Cercul Pedagogic I Timișoara – nivel gimnazial;
- Cercul Pedagogic II Timișoara – nivel gimnazial;
- Cercul Pedagogic III Timișoara – nivel gimnazial;
- Cercul Pedagogic IV Timișoara – nivel liceal;
- Cercul Pedagogic V – Lugoj, Făget, Buziaș;
- Cercul Pedagogic VI – Sânnicolau Mare;
- Cercul Pedagogic VII – Deta.

Workshop la Facultatea de Teologie din Timișoara

În data de 18 februarie, începând cu ora 14.30, a fost organizat un Workshop în colaborare cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității de Vest Timișoara.

Activitatea s-a adresat tuturor profesorilor de Religie Ortodoxă din județul Timiș care predau la clasele IX-XII și s-a desfășurat în sistem online. Această primă întâlnire a avut ca invitați, în primul rând, pe părintele Constantin Jinga, conferențiar universitar și titular al catedrei de *Studii Biblice*, care a susținut o prelegere despre „Școala Rugăciunii – Libertate în Hristos”. Întâlnirii noastre s-a alăturat, de asemenea, domnul Daniel Lemeni, lector universitar și titularul catedrei de *Spiritualitate Ortodoxă*, cu o prezentare intitulată „Vocația autentică a creștinului în lume – *xéniteia*”. În continuare au avut loc dezbateri și discuții despre rolul religiei în viața tinerilor liceeni și modul în care aceștia sunt interesați de dobândirea unei înțelepciuni practice (*phronesis*) sau de o re-personalizare a eticii (trecerea de la *etic* la *noetic*). Profesorii Liceului Ortodox „Sf. Antim Ivireanul” au remarcat, la nivelul liceal, o preocupare analitică pentru temele de interes care stimulează gândirea critică alături de mărturisirea adevărului de credință, totul coexistând armonios printr-o inteligență a credinței mărturisite ecclesial. În cadrul celorlalte licee de top din Timișoara, precum liceele C.D. Loga și Grigore Moisil, tinerii sunt interesați de interdisciplinaritate, fiind receptivi la părerea Bisericii legată de problematica raportului dintre Scriptură și știință, respectiv domeniul fizicii în care acești tineri excelează, având proiecte comune cu cercetători în domeniul roboticii de la NASA. În cadrul discuțiilor inițiate, așa precum remarca unul dintre profesorii de religie de la acest liceu, acești tineri doresc să fie liberi în a-și expune ideile, temele nonconformiste, fiind interesați de dezvoltare persoană și autocunoaștere, din care religia nu este exclusă, ci chiar dorită.

Profesorii de religie de la liceul Pedagogic au subliniat colaborarea cu profesorul de limba română, existând deja cercuri de lectură cu tematică religioasă, dar și grupuri corale,

fiind atrași de activități practice și voluntariat. Activitățile acestea se bucură de sprijinul diriginților, ținându-se cont și de sugestiile părinților ca parteneri educaționali, care sprijină ora de religie, cultura și spiritualitatea ortodoxă. Tot la Liceul Pedagogic s-a inițiat un proiect de școală online pentru elevii de la sate, în care liceeni au oferit meditații pentru colegii lor defavorizați. Și tineri minunați de la științele naturii sunt fascinați de afirmații pozitive din psalmi și evanghelii pe care și le însușesc existențial. Un fapt semnificativ este și acela că majoritatea profesorilor din cadrul acestui liceu sunt absolvenți și de teologie, ca a doua facultate, manifestând interes pentru inteligența credinței și trăirea filocalică. Elevii Colegiului Național Bănățean au realizat un site, intitulat „Foișorul de Foc”, unde inspirația literaturii Rugului Aprins se resimte în cadrul unor eseuri ale tinerilor, precum cel legat de spiritualitate, cu titlul „*Inima – organ trupesc, sălaș dumnezeiesc*”, prin care autorul afirmă că taina nu se raționalizează, ci se descoperă. Piramida nevoilor umane a lui Maslow a fost invocată de cei doi profesori de teologie (în paralel cu *Ecclesiast* 11, 9-10), pentru a sublinia gradul ridicat de interes pentru nevoile spiritual ale tinerilor. În acest sens, liceeni citesc avid din *Înțelepciunea lui Solomon* sau din literatura religioasă (în special poezie), iar profesorii de religie vin în sprijinul acestor aspirații ale propriilor elevi, cu mici ghiduri de texte din literatură și teologie în cadrul *Proiectului „Cercul de lecturi religioase”*, inițiat de doamna inspector Daniela Buzatu. Scopul întâlnirii a fost unul dublu: pe de o parte, actualizarea conținuturilor cu literatură biblică și de spiritualitate ortodoxă, pe de altă parte, crearea unui calendar al întâlnirilor ulterioare pe grupe de licee, în care să se organizeze întâlniri între tinerii liceeni și studenții teologi, împreună și profesorii acestora de la Facultatea de Teologie din Timișoara. În încheierea întâlnirii s-a subliniat importanța unei întoarceri la tradiția și conștiința patristică, într-un context în care este nevoie de multă luciditate duhovnicească.

Fundația „Ioan Olariu” din Timișoara, în sprijinul celor aflați în dificultăți

La ședința anuală a Adunării Naționale Bisericești, ținută la sediul Patriarhiei Române, miercuri, 24 februarie a.c., s-a arătat că în anul 2020, Biserica noastră a cheltuit peste 38 de milioane de euro pentru susținerea activităților filantropice la nivel național. Cu aproape 17% mai mult decât în anul 2019.

Pe plan local, Parohia Timișoara Iosefin și Fundația „Preot Ioan Olariu” s-au implicat activ, anul trecut, în viața comunității timișorene și timișene prin donarea de aparatură și echipamente medicale, măști de protecție și obiecte sanitare, tablete și burse elevilor nevoiași, hrană caldă și alimente neperisabile credincioșilor cu probleme materiale, îmbrăcăminte și încălțăminte pentru familiile cu mulți copii, oferind, totodată ajutoare financiare pentru tratament medical ori pentru intervenții chirurgicale complicate.

În primele două luni ale anului 2021, credincioșii aflați în lipsuri și nevoi, precum și cei afectați de pierderi materiale cauzate de incendiile care le-au mistuit casele și bruma de agoniseală, au început să bată, din nou, la porțile parohiei, ale fundației și ale sufletelor noastre.

Spre pildă, în preajma Sfintelor Sărbători, un incendiu a distrus o bună parte din casa unei familii din Recaș. Parohia noastră s-a alăturat îndată efortului comun de refacere a locuinței și a oferit familiei suma de 4000 lei.

Din partea fundației a fost oferită suma de 10.000 lei pentru o fetiță supusă unei complicate intervenții chirurgicale la ochi, iar parohia a oferit 1000 lei unui băiat în vârstă de 10 ani, în vederea efectuării unor investigații medicale.

Tot la începutul acestui an, o mamă cu 7 copii, părăsită de soț, a primit un ajutor în sumă de 15.000 lei (5000 lei din partea parohiei și 10.000 lei din partea fundației), pentru achiziționarea unui teren în localitatea Cebza, pe care a instalat un container (cumpărat din donații), în care va locui toată familia.

În seara zilei de 2 februarie, un incendiu violent a distrus casa unei familii din Ghiroda. Duminică, 21 februarie, Părintele Mitropolit Ioan a efectuat o vizită pastorală la biserica noastră și, după sfânta Liturghie, a adresat credincioșilor rugămintea de a ajuta, după posibilități, familia din Ghiroda. Suma colectată imediat a fost de 5070 lei, la care se adaugă 2000 lei donați ulterior de o familie și 300 lei donați de familia preotului paroh. Banii au fost predați preotului paroh din Ghiroda, implicat în reconstruirea casei.

Istoria bisericească a consemnat că, de-a lungul secolelor, domnitorii, boierii și credincioșii ortodocși români au donat bani și bunuri așezămintelor monahale de la Muntele Athos, Muntele Sinai și locurile sfinte din Israel.

În spiritul acestei vechi tradiții, la început de an, parohia și fundația au donat 10.000 lei pentru Așezămintele românești de la Ierusalim și Ierihon, confruntate cu probleme financiare din cauza pandemiei.

La acestea se adaugă sprijinul financiar de 1500 lei acordat de parohie oficiului parohial Pogănești, pentru lucrările de pictură și 1700 lei plătiți tot de către parohie pentru un tânăr care studiază limbajul mimico-gestual la Facultatea de Teologie de la Pitești.

Așadar, cu bunăvoință, în mod cinstit și transparent, din dragoste față de Dumnezeu și de semenii, lăsând la o parte pasivitatea și egoismul, grija exagerată față de noi înșine și teama că banii donați nu vor ajunge la cei lipsiți și necăjiți, ci vor fi subtilizați și folosiți în alte scopuri, putem săvârși împreună, totdeauna împreună, lucruri minunate și de mare folos celor de lângă noi.

Când dăruim, din inimă și din puținul nostru, pentru cei săraci, năpăstuiți, bolnavi, suntem cu adevărat creștini, suntem, de fapt, oameni credincioși.

Cartea noastră sfântă, Biblia ne învață, de altfel, să avem credință lucrătoare prin iubire. „Dacă un frate sau o soră – scrie sfântul Iacov, primul episcop al Ierusalimului – sunt goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace! Încălziți-vă și vă saturați, dar nu le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul?” (Iacov 2, 15-16).

Sigur, lucrările acestea se fac în taină, potrivit principiului scripturistic: „Tu însă, când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta, ca milostenia ta să fie în ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție” (Matei 6, 3-4).

Așa este și așa trebuie să fie. Învățătura evanghelică este într-un tot adevărată și nu poate fi schimbată. Noi trăim, însă, într-o societate care s-a îndepărtat de adevărul incontestabil al Evangheliei. Mulți semenii nu cred, din păcate, până nu văd și pentru aceștia scriem și rândurile de față. Nu pentru a fi lăudați de oameni și nu pentru slavă deșartă!

Cei care ne sprijină în săvârșirea acestor fapte de milostenie fac parte, din fericire, din rândul credincioșilor „care nu au văzut și au crezut” și lor le adresăm mulțumirile și recunoștința noastră (**a consemnat preot dr. IONEL POPESCU**).

Întrunire pe grupe la parohia Mașloc, protopopiatul Timișoara II

Luni, 22 februarie a avut loc întâlnirea cercului misionar numărul șase în parohia Mașloc, prima reuniune de acest gen din primăvara anului 2021. Cercurile sau grupele misionare au ca scop întărirea comuniunii frățești între preoții dintr-un grup de parohii învecinate, a împărtășirii de experiențe pastorale comune și de comunicare a unor informații și dispoziții din partea conducerii Bisericii.

La întrunire a participat protopopul Cristian Păiș, precum și preoții: Ioan Bolbos – coordonatorul acestui cerc misionar (parohia Fibiș), Radu-Ioan Meșter (parohia Alioș), Vasile Mînea – (parohia Bencecu de Jos cu filia Bencecu de Sus), Botiz Mihai (parohia Buzad, cu filia Șarlota), Dinu-Gheorghe Petre-Victor (parohia Comeat cu filiile Altringen, Bogda, Sinter), Ilia Pavlovici-Pătruț (parohia Mașloc cu filia Remetea Mică), Petre Temelie (parohia Murani) și Lucian Spath (parohia Pișchia).

Sedința a debutat cu oficierea Acatistului Mântuitorului în biserica parohiei Mașloc, după care preoții s-au deplasat în sala de cateheză a parohiei. Protopopul a rostit un cuvânt de început transmițând cuvântul

de binecuvântare al Înaltpreasfințitului părinte mitropolit Ioan al Banatului și îndemnul de intensifica misiunea preoțească în parohii. A urmat referatul susținut de către preotul Lucian Spath din parohia Pișchia, care a avut în vedere tematica anului omagial 2021: „Anul omagial al pastorației românilor din afara României. Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor”.

Au urmat luări de cuvânt din partea fiecărui preot participant cu privire la implicarea activă a slujitorilor Bisericii în consilierea și ajutorarea familiilor destrămate din cauza fenomenului migrației, a copiilor care sunt lăsați în țară în grija bunicilor sau a altor rudeni, a prevenirii abandonului școlar, etc. S-a discutat și despre îngrijirea cimitirelor parohiale, precum și despre inventarierea monumentelor funerare din parohii.

Au urmat apoi o serie de discuții administrative, s-au amintit realizările administrative și împlinirile pastorale din parohii. S-au discutat și despre dificultățile legate de săvârșirea sfintelor slujbe în timp de pandemie, de respectarea măsurilor sanitare și de frecvența credincioșilor la sfintele slujbe. S-a stăruit pentru oficierea slujbelor specifice postului Sfintelor Paști, mai ales în prima săptămână din post când în biserici se săvârșește *Canonul cel Mare*. Protopopul a transmis și îndemnul Părintelui Mitropolit de a acorda o atenție deosebită spovedirii credincioșilor și a împărtășirii lor cu Sfintele Taine.

La finalul întâlnirii s-a rostit cuvenita rugăciune.

Taina Sfântului Maslu la filia Mănăstire, parohia Berecuța

În Duminica Înfricoșatei Judecăți, la inițiativa P. C. Părinte Zoran Milovanov, parohul locului a fost oficiată Taina Sfântului Maslu de obște în localitatea Mănăstire, filie a parohiei Berecuța.

Cu acest prilej alături de preotul paroh au slujit: P. On. Părinte Ioan Prisăcean, protopopul Detei și P. C. Părinți Valentin Bugariu (parohia Birda), Jivoine Maletici (parohia sârbă Denta), Iulian Popa (parohia Colonia Gătaia) și Dan Dologa (parohia ucraineană Remetea Mică).

Cuvântul de învățătură susținut de Preanoratul Părinte Prototop a tratat câteva aspecte din pericopa duminicală (Matei 6, 14-21) cu aplicare la învățătura Tainei Sfântului Maslu.

S-au bucurat de comuniunea de rugăciune și eleungere mai muți credincioși din Mănăstire și din parohiile învecinate.

Concursul Național Catehetic „Biserica – familia românilor de pretutindeni”, la final

Proiectul „Sentimentul de a fi acasă: Biserica noastră” a fost realizat în parohia Birda și filia Sângeoage cu activități religioase, educaționale și filantropice în cadrul celor două biserici dar și pe blogul parohiei și pagina „Hristos împărtășit copiilor”.

Echipa a fost formată dintr-un bibliolog, doi profesori, șase elevi și un preot.

În cadrul activităților derulate din 4 ianuarie și 28 februarie a. c., s-au desfășurat activități de documentare și realizare a proiectului pas cu pas. În cadrul activităților propuse s-au oficiat slujbe

bisericești (Sfânta Liturghie, Tedeum, parastas), momente catehetice (cateheze, prezentare de carte, planșe tematice, vizionare de film documentar, cântec religios și patriotic, elemente de cultură tradițională).

Pentru a scoate în evidență apartenența la biserica parohială s-au prezentat trei cazuri: două familii din Birda care locuiesc în Germania și un parteneriat realizat între parohia Birda și cea din Sărcia din Voivodina.

În ziua de pomenire a Sfântului Cuvios Ioan Casian (28 februarie), unul din sfinții icoanei Anului Omagial au fost premiați membrii echipei de realizare a acestui proiect. Se cuvin mulțumiri: d-nei bibliolog Gabriela Șerban, prof. Bianca Bădiță, prof. Maria Miron și elevilor Nenciu David, Orășanu Alexandru, Pașca Cristina, Peia Denisa, Șușțrean Lorena și Weisz Markus.

Nou număr al revistei „Arhanghelul” (37 / 2021)

Editorial:

Ioan Alexandru la 20 de ani de la înveșnicire (II)

În 12 decembrie 1984, preotul Ion Chilan, parohul așezământului religios Sfântul Spiridon din Ploiești, l-a rugat să participe la slujba religioasă prilejuită de hramul bisericii. Cuvântul poetului în care se adresa credincioșilor, „chemându-l la cale de a-L urma pe Hristos” a „zguduit” constanțele. De acum încolo, în a doua săptămână a lunii decembrie, în anii ce vor veni, Ioan Alexandru a fost născut în hramul bisericii ploieștene, aștepta fiecare dată de o mare de credincioși¹.

În 1987, la Tokyo, primește „Medalia de aur”, conferită unui mare poet creștin. Tot în acest an a ieșit o prefață la volumul *Sorinul Korei*, de Rolando Cerna, Editura Pacla, Timișoara².

Cu un an înainte de revoluție, i-a fost publicat un nou volum: *Iuțele Maramureșului*.

Revoluția din 1989 l-a găsit pe Ioan Alexandru în fruntea demonstrațiilor. În noaptea din 21 decembrie 1981 se duce în Piața Universității cu o cruce, cu Sfânta Scriptură și cu icoana Mântuitorului în mână, arătându-le soldaților, le ține predici, îndemnându-i să nu tragă. Face rugăciuni și un soldat îl întreabă: „Ești popă?” „Da, sunt popă” – îi răspunde el. „Hai

Domnule părinte”, îi zice atunci soldatul lăsându-se în genunchi, și popa Ioan face o slujbă. Părintele Ioan merge la Televiziune și în aceeași seară (22 decembrie) se înfruntă la el acasă Partidul Național Creștin și Țărănesc³. A devenit vicepreședinte al partidului și parlamentar (deputat, 1990-1992 și senator, 1992-1996).

Pe 8 aprilie 1990 seara, la slujba Vecerniei, Ioan Alexandru a vorbit în Catedrala Mitropolitană despre Timișoara, oras denumit de vorbitori „Ierusalimul neamului românesc”. A fost de față și Mitropolitul Nicolae al Banatului.

Poetul și-a luat în serios misiunea lui politică, intră în parlament, unde ține discursuri politice, merge prin țară unde vorbește multă vreme însetate de justiție socială și de adevăr spiritual despre reîncreștinarea românilor, cum zice un om politic plătist din vechea gardă, în fine, călătorește în Statele Unite, unde participă la Washington la Micul Dejun cu Rugăciune al Președintelui, și scrie la întoarcere cu o broșură *Cu Biblia prin America*.

În 1991 publică volumul *Bat clopoștele în Ardeal*. Publică volumul *Căderea Zidurilor Ierihonului sau Adevărul despre Revoluție*, la Editura „Valea Ploilor” din Vălenii de Munte.

Preot Valentin Bugariu
(Continuare în p. 5)

¹ Ion Bălu, Ioan Alexandru, monografie, autobiografie comentată, receptare critică, Editura Aula, Brașov, 2001, p. 28.
² [https://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_Alexandru_\(scriitor\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_Alexandru_(scriitor)), accesat în 14.09.2020.

³ Ibid., p. XXIX.

Alexandru de la Liceul Teoretic din Gătaia pune în evidență „Portul popular vâlcean” în pagina a doua a revistei, cu exemplificări iconografice din comuna Glăvile (jud. Vâlcea).

Parohia Ortodoxă din Birda prezintă un „Raport de activitate al Parohiei pe 2020” și „Cronica parohială” (p. 7-12).

Acest număr prin două articole, cel închinat poetului Ioan Alexandru și cel dedicat portului vâlcean se constituie într-un modest omagiu cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere a Mitropolitului cărturar Bartolomeu Valeriu Anania.

Revista poate fi obținută de la bisericile din Birda și Sângeorge, iar în format electronic accesând link-ul: <https://www.scribd.com/document/498552736/Arhanghelul-Nr-1-2021-Color-1>

PREOȚI DE MIR TRECUȚI LA VIAȚA VEȘNICĂ

Preotul pensionar Ioan Popa

S-a născut în 16 noiembrie 1942 în satul Rogojel, județul Cluj din părinții Dumitru și Florica, fiind ultimul dintre cei șase frați. În anul 1956 a venit în comuna Sănandrei la fratele cel mare, pentru a-și continua studiile. Inițial a lucrat la Telefoanele C.F.R-ului, apoi la Mina de Aur de la Gura Barza, după care a plecat în armată la Grăniceri, timp de doi ani, în zona de frontieră Giurgiu.

După terminarea stagiului militar s-a angajat la U.T.T Timișoara, iar în 1966 a cunoscut-o pe Anica, care i-a devenit soție. A avut trei copii, Marian, Daniel și Sabin, primii doi trecând la cele veșnice la vârste fragede, de șase luni și respectiv 12 ani.

În anul 1968 simțind puternic chemarea lăuntrică către cele sfinte, s-a înscris la Seminarul Teologic de cinci ani de la Sibiu. În anul 1973 a fost hirotonit preot, slujind chiar în satul natal, Rogojel, până în anul 1993, an în care s-a mutat cu păstoria în localitatea Sânpetru Mare, unde a slujit ca preot paroh până în vara anului 2011.

După aceasta s-a pensionat, activând ca preot suplinitor în Protopopiatul Sânnicolau Mare.

A trecut la Domnul pe data de 19 februarie 2021. A fost un preot bun, care s-a dedicat cu toată stăruința misiunii pe care i-a încredințat-o Mântuitorul nostru Iisus Hristos, până în ultima clipă a vieții sale.

Veșnică să-i fie pomenirea, din neam și neam!

Preotul pensionar Constantin Cocioabă

S-a născut la data de 15 aprilie 1949, în localitatea Belinț, ca fiu al lui Constantin și Ana. Copilăria și-a petrecut-o în localitatea Belinț, unde a urmat și cursurile școlii primare. Atras fiind de viața bisericii, îndrumat și sprijinit de preotul Ioan Dulcu, a hotărât să îmbrace haina preoției, urmând pentru început cursurile Seminarului Teologic din Caransebeș, și mai apoi ale Institutului Teologic Universitar Sibiu.

În anul 1971 s-a căsătorit cu Mărioara, având doi copii, pe Grațiana Ileana și pe Ciprian Constantin. În același an a fost hirotonit ca preot pe seama parohiei Hisiaș, unde a păstorit comunitatea de aici până în anul 1973.

Din anul 1973 și până în anul 1987 a oficiat slujbele bisericești ca preot paroh în Parohia Cosarii, iar din anul 1987 și până la pensionare, la 1 septembrie 2014, a oficiat ca preot paroh în Parohia Șanovița, aici desfășurându-și cea mai mare parte din activitatea sa pastorală.

Chiar și după pensionare, a rămas aproape de biserică și de credincioși, răspunzând de fiecare dată tuturor solicitărilor venite, atât din partea preoților parohi din zonă, cât și a credincioșilor, fiind până în ultimele momente aproape de aceștia.

A trecut la cele veșnice în dimineața zilei de 24 februarie 2021, în urma unei scurte suferințe!

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE MITROPOLIT IOAN AL BANATULUI

1 februarie

A primit pe domnul av. Cosmin Tabără, Viceprimarul Municipiului Timișoara.

2 februarie

A oficiat Sfânta Liturghie în biserica parohiei Timișoara zona Steaua, din protopopiatul Timișoara I.

8 februarie

A primit pe preotul paroh Ciprian Goguț, de la parohia Iacea Mare, din protopopiatul Sânnicolau Mare;

A primit pe preotul Marius Podereu, protopopul Oficiului protopopesec Sânnicolau Mare.

9 februarie

A primit pe preotul Cristian Cerbu, de la biserica cu hramul "Adormirea Maicii Domnului", din Lugoj;
A primit pe domnul ing. Amedeo Bere - Semeredi, director executiv - Direcția Spații Verzi și Locuri de Joacă, din cadrul Primăriei Municipiului Timișoara.

10 februarie

A primit pe preotul Cristian Feraru, administratorul Paraclisului mitropolitan "Sfântul Ioan Teologul și Sfântul Luca Evanghelistul", din incinta Colegiului Național C.D. Loga, din Timișoara.

11 februarie

A primit pe preotul paroh Ion Burdea, de la parohia Hodoni, din protopopiatul Timișoara I, împreună cu domnul Ioan Paven, episcopul bisericii;

A primit pe domnul Grăf Rudolf, consilier al Primarului Municipiului Timișoara;

A primit pe domnul ing. Ion Miron, din Timișoara;

A efectuat o vizită la Oficiul protopopesec Sânnicolau Mare.

15 februarie

A primit pe absolventul de teologie pastorală, Didea Pavel, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh, Cristian Cărbăș, de la parohia Bara, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul paroh Capotescu Petru, de la parohia Coșevița, din protopopiatul Făget;

A vizitat mai multe parohii din protopopiatul Lugoj;

A vizitat Spitalul de Psihiatrie din Gătaia.

16 februarie

A primit pe preotul paroh Claudiu Bihoi, de la parohia Jupani, din protopopiatul Făget;

A vizitat șantierul de pictură din nou, în tehnica "al fresco", de la parohia Visag, din protopopiatul Lugoj.

17 februarie

A primit pe preotul paroh Vasile Ciotău, de la parohia Remetea Mare, din protopopiatul Timișoara II, dimpreună cu domnul arhitect Sergiu Cosor, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Ștefan Șîșu, de la parohia Cornești, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe domnul prof. dr. Laurențiu Chilimbar, de la Școala Gimnazială nr.30, din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Caius Andrașoni, de la parohia Ghiroda Veche, din protopopiatul Timișoara II.

19 februarie

Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, dimpreună cu părinții consilieri și colaboratorii Centrului Eparhial au felicitat pe Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu ocazia împlinirii a 15 ani de slujire în demnitatea de arhiereu;

A primit pe preotul paroh Ioan Salvan, de la parohia Giarmata Mare, dimpreună cu domnul Sorin Budai, cântărețul bisericii, respectiv părintele Cristian Păiș, protopopul Oficiului protopopesec Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Eugen Jurca, de la parohia Unip, din protopopiatul Timișoara II, dimpreună cu domnul Traian Petroi, epitropul bisericii, respectiv domnul Cornel Popovici, consilier parohial;

A primit pe preotul paroh Florin Groza, de la parohia Jebel, din protopopiatul Deta, dimpreună cu domnii Cornel Mureșan și Gheorghe Petrovici, epitropi parohiali.

21 februarie

A oficiat Sfânta Liturghie la parohia Timișoara Iosefin, unde la final a săvârșit și slujba de parastas pentru ctitorul bisericii, preotul Ioan Imbroane, de la a cărui trecere la cele veșnice s-au împlinit 80 de ani;

În după-amiaza zilei a participat la parohia Cornești, din protopopiatul Timișoara I, unde în curtea bisericii a fost dezvelit bustul primului mitropolit al Banatului, Vasile Lăzărescu, la împlinirea a 52 de ani de la înveșnicirea Sa.

22 februarie

A primit pe preotul paroh Daniel Escariu, de la parohia Cutina, din protopopiatul Făget;

A primit pe preotul paroh Viorel Blidariu, de la parohia Chevereșu Mare, din protopopiatul Timișoara II, dimpreună cu doamna Veturia Radu, epitrop parohial, respectiv Lucian Bold, consilier parohial;

A primit pe preotul paroh Iulian Mateș, de la parohia Cerneteaz, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Ionel Maftei, dimpreună cu cântărețul bisericii, tânărul Nicola Vlad-Remus.

24 februarie

A participat la ședința Adunării Naționale Bisericești, desfășurată la Palatul Patriarhiei din București.

25 februarie

A participat la ședința de lucru a Sfântului Sinod, desfășurată la reședința patriarhală din București.

A consemnat preot MARIUS SFERCOCI
Inspector eparhial